Nr. 257 Bochum, sobota dnia 18-go listopada 1911 Rok 21

Wiarus Polski

Codzienne pismo ludowe dla Polaków na obczyźnie poświęcone oświacie oraz sprawom narodowym, politycznym i zarobkowym

Wychodzi codziennie z wyjątkiem dni poświątecznych. Przedpłata kwartalna na poczcie i u listowych wynosi 1 marke i 80 fen. a z odnoszeniem do domu 2 marki 22 fen. — „Wiarus Polski" zapisany jest w cenniku pocztowym pod znak. 1 polnisch nr. 123.

W imię Boże za Wiarę i Ojczyznę!

Za inseraty płaci się za miejsce rządka drobnego druku 15 fen.; ogłoszenia zamieszczone przed inseratami 25 fen. Kto często ogłasza otrzyma rabat. — Listy do „Wiarusa Polskiego" należy frankować i podać na nich dokładny adres piszącego. Rękopis. nie zwracamy.

Redakcya, drukarnia i księgarnia znajduje się w Bochum, przy ul. Maltheserstr. 17. — Adres: „Wiarus Polski", Bochum. — Telefon nr. 538.

Każdy abonent jest ubezpieczony na

300 marek

na wypadek śmierci wskutek nieszczęśliwego wypadku w Norymberskim banku ubezpieczeń na życie w Norymberdze jezeli wypadek zdarzył się na powierzchni ziemi, a na połowę tej sumy w razie wypadku pod ziemią. O każdym wypadku nieszczęśliwym należy donieść bankowi w przeciągu tygodnia. Adres: Nürnberger Lebensversicherungsbank, Nürnberg. Prócz tego musi okaleczony w przeciągu 24 godzin po wypadku udać się do lekarza. O wypadku śmierci trzeba donieść zaraz, najpóźniej jednak w przeciągu 48 godzin. Podstawy ubezpieczenia można poznać z warunków ubezpieczenia, które te przepisy można otrzymać od Wydawnictwa albo od Norymberskiego banku ubezpieczeń na życie.

Rodzice polscy! Uczcie dzieci swe mówić, czytać i pisać po polsku! Nie jest Polakiem, kto potomstwu swemu niemczyć się pozwoli!

Na grudzień

zapisywać można na każdej poczcie

„WIARUSA POLSKIEGO".

Prenumerata na ten jeden miesiąc wynosi tylko

— 60 fenygów, —

a z odnoszeniem do domu 74 fenygów.

Rodacy! Agitujcie gorliwie za „Wiarusem Polskim".

Odezwa

do Wyborców Polaków w Westfalii, Nadrenii i wszystkich okręgach wyborczych po lewym brzegu rzeki Łaby.

Rodacy!

W styczniu roku przyszłego odbędą się w całej Rzeszy niemieckiej wybory do parlamentu. Polski Centralny Komitet Wyborczy na Rzeszę niemiecką z siedzibą w Poznaniu przypomniał na podstawie ustaw swoich, że

kompromisy w głosowaniu głównem są wykluczone i wszyscy Polacy w całej Rzeszy niemieckiej w głównem głosowaniu na kandydatów polskich głosować są obowiązani.

W odezwie świeżo wydanej przypomina „Polski Centralny Komitet Wyborczy" obowiązek głosowania na kandydatów polskich także całej obczyźnie.

Wobec tego „Główny Komitet Wyborczy Polski dla Westfalii, Nadrenii i sąsiednich prowincyj niemieckich po lewym brzegu Łaby" z siedzibą w Bochum, na posiędzeniu swojem, które się odbyło dnia 12 listopada br. uchwalił jednomyślnie, że

naszym kandydatem i tym razem ma być najzasłużeńszy polski pisarz ludowy, niezmordowany krzewiciel oświaty narodowej

JÓZEF CHOCISZEWSKI

z Gniezna.

Rodacy! Niemasz wśród nas ani jednego, któryby uświadomienia narodowego nie czerpał z książek Józefa Chociszewskiego. Nam wszystkim przyświeca kaganiec oświaty, który Józef Chociszewski podsyca od lat kilkudziesięciu skrzętną a ofiarną i bezinteresowną pracą swoją.

Sypiąc ludowi polskiemu nieocenione skarby wiedzy prawdziwej, wskazując mu drogę do szczęścia i dobrobytu, sam biedny pozostał.

A że nie stać nas na to, abyśmy największemu Dobroczyńcy naszemu spokojną starość zapewnić mogli, przeto lud polski z całej obczyzny, zebrany w roku 1893 na ogólnym wiecu wyborczym w Bochum, postanowił jednomyślnie głosować przy wyborach do parlamentu niemieckiego na Józefa Chociszewskiego, aby przez to zaznaczyć, że

ponad świetność rodu, szumne tytuły i bogactwo wyżej ceni bezinteresowną pracę dla oświaty.

Polacy na obczyźnie od tego czasu przy wszystkich wyborach do parlamentu głosowali na Józefa Chociszewskiego a za każdym razem liczba głosów polskich wzrastała.

Rodacy! Naszym obowiązkiem jest wytężenie sił wszelkich, aby w roku 1912

wszyscy Polacy w Niemczech

po lewym brzegu rzeki Łaby poszli na wybory i głosowali na naszego kandydata. W tym celu w każdej miejscowości, w której mieszkają Polacy, należy

niezwłocznie założyć „Towarzystwo Wyborcze".

Radą i pomocą służy przy tem podpisany Komitet Główny a nie odmówią usług także redakcye pism polskich. Wszelkie potrzebne przy założeniu „Towarzystwa Wyborczego" druki wysełamy bezpłatnie. Gdzie nie można założyć „Towarzystwa Wyborczego", tam ustanawiamy delegata (na powiat lub okolicę) i mężów zaufania (na miejscowość lub część miejscowości). Kto z Rodaków gotów przyjąć urząd delegata lub męża zaufania, zechce się do nas zgłosić jaknajrychlej. Nadmieniamy, że nazwisk delegatów i mężów zaufania nie podaje się policyi. „Towarzystwa Wyborcze" zaś, które i po ukończeniu wyborów do parlamentu działać zamierzają, podają policyi ustawy i nazwiska członków zarządu w przeciągu dwu tygodni.

Zarządy istniejących „Towarzystw Wyborczych", które przyjęły nasze ustawy i podały nam swoje adresy, upoważniamy i wzywamy, aby w charakterze „komitetów wyborczych miejscowych" zajęły się ustanowieniem mężów zaufania na poszczególne ulice i

spisaniem uprawnionych do głosowania Polaków.

Spisy własne należy w swoim czasie porównać z urzędowemi spisami wyborczemi i w danym razie żądać uzupełnienia tych ostatnich. Niemniej prosimy wcześnie zapewnić sobie odpowiedni lokal dla przynajmniej jednego wieca i zaraz donieść nam o miejscu, dniu i godzinie, abyśmy wcześnie wyznaczyć mogli mówcę. Rozumie się, że wiece dopiero po urzędowem ogłoszeniu wyborów odbywać się będą mogły a więc prawdopodobnie dopiero w pierwszych dniach miesiąca grudnia.

Na wybory potrzeba wiele pieniędzy.

„Towarzystwa Wyborcze" powinny przeto zająć się gorliwie zdobywaniem nowych członków i zbieraniem zaległych składek. Przepisaną ustawami część składek członków a niemniej wszelkie składki dobrowolne należy niezwłocznie przesłać do naszego skarbnika, którym jest **p. Piotr Sztul w Günnigfeld.**

Zarazem zwracamy się do wszystkich Rodaków, aby nasz fundusz wyborczy zasilać raczyli przesyłając

datki dobrowolne

do naszego skarbnika lub składając je na ręce skarbników „Towarzystw Wyborczych" odnośnie „Komitetów powiatowych".

Równocześnie wzywamy wszystkich Rodaków i wszystkie Rodaczki na obczyźnie, aby zapłacili

podatek narodowy

nabywając od skarbników „Towarzystw Wyborczych", od mężów zaufania lub wreszcie od kupców polskich prześliczne nalepki na listy, wydane przez „Komitet Główny" a przedstawiające ratusz poznański z orłem polskim. Nalepki te w cenie po 10 fen. za jednę wysełа każdemu do sprzedaży p. Piotr Skolarski w Essen, ul. Unionstr. 9 III, ale tylko za zaliczką pocztową.

Komitety miejscowe i powiatowe zechcą zająć się dopełnieniem organizacyi wyborczej przez zakładanie „Towarzystw Wyborczych", gdzie ich jeszcze niema, oraz przygotować

wiece walne

dla całego lub części powiatu w miejscowościach najdogodniejszych.

W powiatach, w których jeszcze niema „Komitetu Powiatowego", niech prezes najstarszego „Towarzystwa Wyborczego" zajmie się jego zorganizowaniem, zapraszając na zebranie zarządy „Towarzystw Wyborczych" całego powiatu.

Wzywamy Szanowne „Towarzystwa Wyborcze", „Komitety Powiatowe" i wszystkich Rodaków do niezwłocznego podjęcia przygotowań do wyborów, gdyż tym razem czeka nas z różnych powodów

walka daleko cięższa, niż w latach dawniejszych.

Tylko wtenczas wyjdziemy z tej walki z pożytkiem dla sprawy narodowej a z chlubą dla ludu polskiego na obczyźnie, jeżeli wytężymy całą naszą energię, aby wszystkich Rodaków powołać do urny wyborczej i skłonić ich do oddania kartki z nazwiskiem naszego kandydata, którym jest

JÓZEF CHOCISZEWSKI

z Gniezna.

A więc do dzieła, Rodacy! Niech nikt nie usuwa się od służby obywatelskiej!

Cześć Ojczyźnie!

Bochum, w listopadzie roku 1911.

GŁÓWNY KOMITET WYBORCZY POLSKI

dla Westfalii, Nadrenii i sąsiednich prowincyj i państw niemieckich po lewym brzegu rzeki Łaby.

Jan Wilkowski, prez. Castrop, Bladenhorsterstr. 78. **Stan. Kunca,** sekr. Bochum. Blücherstr. 58.

Piotr Sztul, skarbnik. Günnigfeld, Alleestrasse nr. 1.

Jan Kolenda, zastępca prezesa, Dortmund.

P. Skolarski, zastępca sekretarza, Essen, Unionstr. 9.

Antoni Brejski w Lipsku (Leipzig, Grimmaischer Steinweg numer 28). Jan Brejski w Bochum. Teodor Birowicz w Schüren - Aplerbeck. Franciszek Boguła w Horstermark. Franc. Bogacki w Borbeck. Jan Błoch w Essen. J. Dąbrowski w Herten. Michał Depa w Duisburg-Laar. Antoni Idziaszek w Mülheim (Ruhr). J. Jensch w Ewing. Marcin Jasiczak w Witten. Józef Hoffmann w Altenbögge. Michał Kwiatkowski w Herne. Antoni Kranc w Gelsenkirchen. Tomasz Kubiak w Oberhausen. Stanisław Krzyżaniak w Oberhausen. Stan. Krawczyk w Hörde. M. Krystkowiak w Steele, ul. Gelsenkirchenerstr. 62. Stanisław Kaczór w Linden (Ruhr). Jan Lisowski w Gelsenkirchen, ul. Frankenstr. 28a. M. Mika w Botropie. Paweł Magiełka w Herne. Leon Merczyński w Essen. W. Nowak w Altenessen. Franciszek Nowak w Hamborn. Jan Skraburski w Gelsenkirchen-Ueckendorf. Adam Słoma w Marxloh. Roman Szłapiński w Duisburgu, ul. Blücherstr. Szprengier w Duisburgu. Ignacy Włódarczyk w Mörs, Kolonie Cstr. 49g. Apolinary Wojczyński w Gelsenkirchen. B. Wilkowski w Rotthausen. B. Żmudziński w Gladbeck.

Podziękowanie!

Gelsenkirchen, 14. 11. 1911.

Serdeczne Bóg zapłać składam Wydawnictwu „Wiarusa Polskiego" za 150 marek wsparcia, które odebrałam od Norymberskiego Banku, po śmierci mego męża śp. Adama Krzyżanowskiego, który został przez nieszczęśliwy wypadek na kopalni „Alma" zabity. Tak samo jak mój mąż, tak i ja będą nadal „Wiarusa Polskiego" abonentką i szczerze będę ropowszechniać „Wiarusa Polskiego", ażeby doszedł do jak największej liczby abonentów. Pozdrawiam Szanowną Redakcyę i życzę jak najlepszego rozwoju.

Z szacunkiem

Anna Krzyżanowska.

Gelsenkirchen, ul. Hohenzollern nr. 73.

Wojna włosko-turecka.

Agencya Stefanego

donosi z Trypolisu, że panuje tu zupełny spokój. Widocznie ostatnie utarczki osłabiły Turków i Aarabów. W czasie ostrzeliwania Ainczary padło około 800 Arabów.

Moblizacya wojska włoskiego.

Z Medyolanu donoszą, że na wyprawę do Trypolisu dotychczas już zmobilizowano 100 tysięcy żołnierzy włoskich. Z całej tej liczby 78 tysięcy znajduje się już na placu boju. Niezależnie od tego ma być zmoblilizowanych jeszcze 150 tysięcy rezerwistów.

Moblizacya wojska tureckiego.

Minister spraw wewnętrznych rozporządził, że żadnemu tureckiemu obywatelowi poniżej lat 45, zdolnemu do władania bronią, nie wolno pod karą opuścić granic państwa, gdyż w razie pogorszenia się położenia wojennego możliwą jest ogólna mobilizacya.

Blokada cieśniny Dardanelskiej.

Rzymska „Tribuna" z Filipopolu donosi, że 18 włoskich okrętów wojennych znajduje się przy wejściu do cieśniny Dardanelskiej. Kable pomiędzy Rhodos i Lemnos zostały poprzecinane.

Marynarka austro-węgierska w pogotowiu.

Załogi floty austro-węgierskiej z roku 1908 nie zostały rozpuszczone i stoją w pogotowiu. Komendant marynarki hrabia Montecucoli wyjechał do Poli celem oględzin budowy nowych okrętów wojennych.

Rada ministrów tureckich

obradowała onegdaj nad możliwością pokoju. Rozpatrywano możliwość podziału Trypolitani, wskutek czego Turcya zatrzymałaby Benghazi a Włochom pozostawionoby Trypolis. Uchwała żadna w tej sprawie nie zapadła. Większość ministrów jest za dalszem prowadzeniem wojny.

Rewolucya w Chinach.

Według wiadomości konsularnych 30 tysięcy żołnierzy rządowych przeszło pod Hangczau na stronę rewolucyonistów, pobiło wojsko rządowe z Nankingu i Tcziu

Kiang i maszeruje do Nankingu, gdzie stoczona będzie wielka bitwa.

Edykt cesarski

powiadamia o utworzeniu nowego rządu przez dyktatora Juanszikaja. W nowym gabinecie zasiaduje też kilku Mandżurów nieszlachciców.

Na zaproszenie przywódcy rewolucyonistów Liuanghengsa zjechali z bliższych i dalszych prowincyj przedstawiciele do Szangaju celem obrad nad obecnym stanem rzeczy. Konferencya trwała od 13—14 tm. Liuanghengs powiadomił następnie wszystkich konsulów w Hańkou o wyborze zastępców rządu centralnego nowej rzeczypospolitej. Rząd centralny utworzony będzie w Wutczangu. Pismo Lijuanghengsa prosi o uznanie republikańskich stanów zjednoczonych chińskich.

Trzęsienie ziemi

odczuto w kilku miejscowościach, jak już donosiliśmy w ostatnim numerze. Świeżo depesze przynoszą, że kołysanie się ziemi odczuto w całych południowych Niemczech, Szwajcaryi i w górnych Włoszech.

Sztutigart. W Wyrtembergii wskutek trzęsienia zerwały się kominy z dachów. Ludność wystraszona uciekła w pole. W Lautlingen w elektrowni powstał pożar, budynek sam i dom mieszkalny zniszczony został przez pożar.

Konstancya. Z powodu kołysania się ziemi porysowała się wieża katedry tutejszej. Z gmachu naddyrekcyi poczty spadła figura Germanii i rozbiła się w kawałki. Pewna dziewczyna wypadła z okna pierwszego piętra i ciężkim uległa obrażeniom.

W całej Szwajcaryi trzęsienie trwało 10 sekund w kierunku zachodu na wschód. W teatrach w Berne, Zurychu powstało wśród publiczności zamieszanie i popłoch. Publiczność powybijała szyby okien i wypadła na ulice.

Hechingen. Trzęsienie ziemi wyrządziło tu znaczne szkody, zwłaszcza w zamku Hohenzollernów. Załoga wojskowa opuścić musiała koszary i biwakowała pod gołem niebem. Wszystkie wieże się porysowały.

Akwizgran. W tutejszej stacyi seismograficznej aparaty wskazywały na trzęsienie ziemi w kierunku wschodnio-zachodnim. Ogniskiem trzęsienia są Alpy albo Włochy górne.

Trzęsienie ziemi odczuto również w **Lipsku, Pławnie, Erfurcie, Jenie, Koburgu, Mecu, Belforcie, Besancon, Bawaryi i Tyrolu.**

Ziemie polskie.

Z Prus Zachodnich. Warmii i Mazur.

Gdańsk. W ogrodzie należącym do browaru Fischera we Wrzeszczu znajduje się krzew róży z kilku pąkówkami jedna znich rozwinęła się już w piękną różę. O tym czasie rzadki to wybryk natury.

Toruń. Onegdaj wieczorem około 7 godziny członek Zjednoczenia Zaw. Pol. p. P. Rzyski przechodząc około kościoła św. Jakuba, zauważył trzy podejrzane indywidua, z których jedno niósło na ramieniu krzyż z wizerunkiem Zbawiciela. Pan Rzyski poznał, iż to jest krzyż wiszący w kruchcie kościoła św. Jakuba. Nie namyślając się długo, schwycił niosącego krzyż łotrzyka za kołnierz. Przywoławszy jednego świadka do pomocy, po krótkim oporze stawionym przez łotra, zdołano go oddać pod opiekę przywołanemu stróżowi bezpieczeństwa. Dwaj inni spólnicy zdołali ujść. Krzyż umieszczono z powrotem na dawnem miejscu.

Brodnica. W Nizkiembrodnie w miejscu, gdzie tor kolejowy przeżyna drogę, przejechał pociąg wóz zaprzężony w cztery konie. Koła pociągu rozszarpały dwa konie, wóz uległ zupełnemu zdruzgotaniu a woźnica Kopicki z Kruszyna odniósł tak ciężkie obrażenia, że poniósł śmierć na miejscu. Kto w tym wypadku zawinił, wykaże wdrożone śledztwo.

Golub. Panu Bolesławowi Cyrklaffowi w Krążnie spaliło się całe gospodarstwo, dom mieszkalny, dwie stodoły i dwie stajnie. Martwy inwentarz i kilka świń stało się również pastwą płomieni. Pożar powstał podczas pieczenia chleba.

Olsztyn. Prokuratorya wyznaczyła 500 marek nagrody za wykrycie rzekomego Romanowa, który w pobliżu Olsztyna otruł robotnika Walentego Szczukockiego alias Władysława Gołembiewskiego pochodzącego z Wilkoszewic w Królestwie.

Klonówka. W należącem do tutejszej parafii Brzeźnie sprzedał oberżysta Waśniewski swą posiadłość z piekarnią panu Paluchowskiemu za 38 000 mrk.

Starylas. Pan Józef Stella z Staregola su sprzedał swoje 498 morgowe gospodarstwo z żywym i martwym inwentarzem za 150,000 mrk.

Tuchola. Z okręgu wyborczego tucholsko-chojnickiego donoszą „Dzien. Bydg." że wiadomość nieprzyjęcia kandydatury przez ks. Kiedrowskiego o tyle jest nieścisłą, iż ks. prob. Kiedrowski w ostatnich dniach z powodu różnych listów się zdecydował kandydaturę przyjąć, jeżeli go obydwa powiaty na pierwszem miejscu postawią.

Tczew. Komitet wyborczy na powiat tczewski postanowił zaproponować walnemu zebraniu wyborczemu następującą listę kandydatów: 1) adwokat dr. Łaszewski z Grudziądza, 2) posiedziciel ziemski Hasse z Nowejcerkwi, 3) dr. Maj ze Starogardu. Powiat tczewski należy do okręgu kościersko-tczewsko-starogardzkiego zastępowanego dotychczas przez posła Brejskiego.

Z Wielkiego Księstwa Poznańskiego.

W Szadłowicach założono Kółko śpiewu „Harmonia". Prezesem jest ks. proboszcz Paluchowski. Na członków zapisało się na razie 28.

W Inowrocławiu, jak donosi „Dziennik Kujawski", rozpoczną się niebawem wiercenia głębokie, na skutek zarządzenia rejencyi. Przybył już radca górniczy Jaeger z Berlina. Prace rozpoczną się z chwilą sprowadzenia maszyny parowej do wiercenia.

W Morzewie, pod Ujściem podczas naprawiania studni korba uderzyła w gromadkę bawiących się dzieci i zabiła dwuletniego Pierdziocha.

W Sukowach pod Strzelnem spłonęły dwie wielkie stodoły, napełnione tegorocznem żniwem. Pod zarzutem wzniecenia pożaru aresztowano pewnego robotnika sezonowego w chwili, gdy zamierzał wracać do Królestwa.

W Ujściu przy dokonanych wczoraj dopełniających wyborach do rady miejskiej wybrano w drugiej klasie Polaka p. Stanisława Łyka, w pierwszej klasie żyda.

W Gogulkowie pod Żninem spłonęły gospodarstwa właścicieli pp. Michalskiego i Kuczmy. Pastwą pożogi stały się wszystkie zapasy zboża i paszy oraz maszyny rolnicze. Rodzinom robotniczym spaliło się również wszystko mienie.

Poznań. Wiadomość, że rodzina Mycielskich wygrała ostatecznie proces z rządem pruskim o dobra pofilipińskie pod Gostyniem, jest przedwczesna.

Ze Śląska czyli Staropolski.

Zaborze. Na kopalni „Królowej Ludwiki" (szyb Hermanna) odniósł nasypacz Maks Koniecki ze Zaborza przez spadające węgle połamanie ręki. Poddał się opiece lekarskiej w lazarecie knapszaftowym w Zabrzu.

Brzeziny. Z budową nowego kościoła w przyszłym roku zaczną na pewno. Ponieważ zarząd spadkobierców Giszego podarował na budowę 10 000 marek a gmina dała grunt pod kościół wielkości 3 jutrzyn, główne troski i trudności są już usunięte.

Zabrze. Na kopalni „Szczęście Ludwika" dostał się murarz kopalniany Panusz z Północnego Zabrza pomiędzy dwa wózki, które go ciężko pokaleczyły. Nieszczęśliwy odniósł złamanie krzyża i inne ciężkie wewnętrzne pokaleczenia. Odstawiono go do lazaretu knapszaftowego, lecz nie ma nadziei, aby wyzdrowiał.

Czerwionka. W jednej z ostatnich nocy zawezwany został lekarz dr. Balcer do domu chorych w Bełku. W drodze jednak koń furmanki, którą jechał lekarz, się czegoś przestraszył i rozbiegł się. Dr. Balcer wyrzucony został z wozu i odniósł kilka złamań kości oraz inne wewnętrzne pokaleczenia. Odstawiono go do kliniki w Katowicach.

Tarnowskie Góry. Dnia 13 listopada zdarzyło się tu wielkie nieszczęście. Dozorca i dawniejszy kościelny Rudolf Stefański był czynny w lochach piaskowych, należących do jego siostry i znajdujących się w pobliżu góry Redena. Ściana piaskowa się osunęła i zasypała pracującego Stefańskiego. Dopiero po dwugodzinnej pracy wydobyto nieszczęśliwego, lecz już bez życia. Pewna kobieta, która pracowała także nad wykopaniem nieszczęśliwego, byłaby nieomal także postradała życie, bo nagle piasek się osunął i ją także zasypał, lecz ponieważ pomoc była na miejscu, i masy piaskowe nie były takie wielkie, przeto zdołano ją uratować.

Z innych dzielnic Polski.

Kijów. Dowódca kijowskiego okręgu wojskowego zatwierdził akt oskarżenia w sprawie osób, oskarżonych o zdradę stanu.

Na ławie oskarżonych znajdują się: plenipotent dóbr ołyckich (na Wołyniu) ks. Ferdynanda Radziwiłła, Karaskiewicz; nadleśny w tych dobrach Chrzanowski; nadleśny w dobrach hr. Dunin-Karwickich, Łękawski, i studenci szkoły leśnej we Lwowie: Dąbrowski, Jackowski, Zarzycki i Skowron.

Akt oskarżenia, jak pisze „Kij. Myśl", zarzuca wspomnianym osobom, iż usiłowały dostarczyć (niektórym zaś — że dostarczyły) austryackiemu sztabowi głównemu materyały kartograficzne i wiadomości dla ułożenia mapy wiorstowej części prowincyj rosyjskich, położonych nad granicą Austryi.

Z liczby oskarżonych p. Chrzanowski jest obywatelem niemieckim, Łękawski zaś i Skowron są obywatelami austryackimi. Oskarżeni odpowiadają z więzienia. Sprawa ta będzie niebawem rozpoznawana w kijowskim sądzie wojennym. Kar. i Chrz. pociągnięci są za art. 51 i 111 k. k., inni — z art. 51 i 112. W charakterze obrońców wystąpią: mecenas Wróblewski z Wilna, oraz adwokaci kijowscy Zagórski, Pereświet-Soltan, Skłowski i Szyszko.

14

W nierównej walce.

Powieść według Kazimierza Glińskiego.

(Ciąg dalszy.)

I tak upływał dzień po dniu na wyprawianiu i zatrzymywaniu Ziemby, na słuchaniu pieśni jego przedziwnych, na wzajemnem zapoznawaniu się bliższem. Ziemba, który nigdzie zbyt długo miejsca zagrzać nie umiał, nie śpieszył z opuszczeniem gościnnego progu domu pana Michała. Dobrze mu było w onych lasach zapadłych, po których dniami całymi wałęsał się wraz z Rudnickim, a nieraz i noc, na kopicy siana leżąc z nim, spędził, przysłuchując się mruczeniom żubrów, porykom turów, krząkaniu dzików, ryjących ziemię wedle pni drzew starych. I ani się spostrzegli, jako dwie upłynęły niedziele, jako codziennie wyprawiany, na dzionek jeden, ostatni, Ziemba u pana Michała ostawał, który wzdychający był i poddający się jakiemuś cichemu smutkowi a melancholii.

Dnia pewnego siedzieli przed domem na przyźbie, popijając miód, sycony ręką Maryny, i o dolegliwościach życia ludzkiego gawędząc. Co prawda, to jeno pan Michał na żywot on się skarżył, bo Ziemba nie czuł ciężkości żadnej, lekko biorąc wszystkie sprawy ludzkie i żywot swój wedle woli własnej urabiając. Nie był obcy i Ziembie przemożny nadewszystko czar niewieści; powaby miłowania znał i z lubością im się poddawał; niejeden pocałunek skradł zbyt zaufanej w cnocie swojej niewieście; niejeden madrygał, przepełniony tęsknotą i lamentem zawiedzionego serca, pod oknem jej wyśpiewał, ale wolności swojej nijak zaprzedać nie umiał, nie zdolen był zbyt długo, choćby w jarzmie najsłodszem, amora niewolnikiem być, smęcić się a wzdychać, patrzeć w księżyca pysk głupi i płochej dziewce zapanować pozwolić nad statkiem rozumu męskiego. To też, widząc miłosną turbacyę Rudnickiego, nie podrażniał go żartem niepotrzebnym, lecz jako mąż doświadczony, a praktyk w rzeczach tych przemawiał, ochłodzenie zbytniemu warowi dając i o skończoności wszelkich utrapień rodzaju ludzkiego dowodząc.

— Dobrze ci mówić tak, panie Marcinie — odezwał się Rudnicki do Ziemby, wykładającego mu filozofię swoją — gdy inną konstytucyę masz, a miłowanie prawdziwe nie zaprószyło spokoju serca waścinego. Rozum z rozumem i serce z sercem spór wszelki bez kłótni nijakiej zakończyć mogą, ale gdy rozum z sercem do dysputy się wezmą, to do porządku i ładu między magistrami tymi nie dojdziesz. Tu żadna medytacya nad znikomością spraw ludzkich nie pomoże, ani uspokojenia, ni żadnej satysfakcyi nie da. Serce da jedną odpowiedź: „Baj swoje, rozumie — baj! ja jeno wiem, że... cierpię i żadną mi nie jest pociechą, że uspokoję się — kiedyś, choćby to kiedyś było tak bliskie, jak powtórny oddech piersi człowieczej. Za przeszłem może być żal; tęsknota do tego, co w niewiadomości jutra się kryje, ale dziś czuję ból, który mi w żadną konwersacyę z Seneką wdawać się nie pozwala". W niepewności takiej, w jakiej obecnie żywię, dłużej ostać mi nie sposób. Fiksacyi dostać można, ale nie zabyć już tych spotkań z kniaziówną, nie pozbyć się czaru, w jakim unurzało się serce moje. Miłowany — żyć będę; zapomniany — sczeznę, jak marny pył.

— Wiem ci ja — odpowiedział Ziemba — że nie na jedną miarę Bóg Stworzyciel ludzi uformował: u tego owrzątek, u tego flegma we krwi jest; ten za gładyszką uciekającą gnać będzie i lamentować, gdy ucieknie; tamten zaś rzeknie: „Nie chcesz mnie, dziewko urodziwa?... pal cię sześć!... na tobie świat się nie kończy". — I najczęściej bywa tak, że uciekająca wraca, przekonana o nieskończoności świata i niepokonanej sile wozu stojącego.

— A jeżeli nie wróci? — Rudnicki spytał.

— Pal ją sześć! — odpowiedział Ziemba.

Rudnicki zachmurzył się.

Dostrzegł to Ziemba i rzekł:

— Cóż tak marsem spojrzałeś, panie Michale?

— Możesz-że mi pomoc dać, przekonanie takie mając? — poważnie spytał Rudnicki.

— Prędzej, niż kto inny, bo, jak ci już powiedziałem, znam rozmaitość dusz ludzkich; nie trudno mi tedy do ich usposobienia zastosować się.

— Ale czy ty rozumiesz usposobienie moje, panie Marcinie — rozumiesz?...

W słowach tych brzmiała jakaś prośba, jakieś błaganie milczące.

Ziemba uśmiechnął się i uścisnął serdecznie rękę przyjaciela.

— I pomożesz mi tak, jakbym to nie ja prosił, lecz własna dusza twoja? — pytał pan Michał.

— Na zabój rozmiłowany jesteś, różne wątpienia dręczą ciebie, nawet o szczerości przyjaźni mojej — rzekł Ziemba.

— Nie! nie! — zawołał Rudnicki. — Wierzę w ciebie, jak w Ewangelię świętą.

Wyciągnęły się prawice, dłonie złączył uścisk przyjaźni. A ongi jeszcze przyjaźń na psy nie zeszła, jak w czasach dzisiejszych, miała niepożytą moc w sobie, trwałość tarczy rycerskiej.

Rozmawiali tak, siedząc na przyźbie przed domem, popijając miód, sycony ręką Maryny.

Sennie słońce zachodziło za lasy, żółte promienie przesączały przez lekko omglone powietrze; dookoła unosił się ciepły opar wydechów ziemi wilgotnej, gniewnie brzęczały komary, bo nęcił je miodny zapach słodkiego napoju, a do ucztujących zbliżyć się nie mogły, odganiane przez dym, unoszący się z tlejącego śmietniska, który, trącany cichym powiewem wiatru, wił się ponad głowami Ziemby i Rudnickiego.

Spory szmat ziemi przed domem zarośnięty był trawą niechlujną, przetkaną chwastami różnymi, pomiędzy którymi rozkładały się szerokie liście łopianu; śnieżyły, o woni duszącej, białe kwiaty szaleju, tłocząc się wraz z pokrzywą pod płot, gospodarskie obejście otaczający. Na drodze, wiodącej od kołowrotu, śladów kół widać nie było; rozpoznałaś gdzie niegdzie wgrzązniety kształt końskiego kopyta i podłużne znaki harców psich i gwiazdki nóg sroczych, bokiem skaczących, w stężałem błocie odbite. Wśród krzewów, otaczających świroń poblizki, świergotały wróble wesołe, ulatujące na dach, to na ziemię spadające, a zawsze kupą; z obory ozwały się smętne krów ryki, ze stajni dobiegło rżenie rumaka, radosne, urywane — znać, że koniucha wszedł a przygarść owsa miał z sobą. Siolskiej muzyce onej nie brakło i krakania wieprzków i strofowań poważnej maciory, która, porochuiąc stękliwie, spełniała swój macierzyński obowiązek, przygarniając do się liczna rodu świńskiego pociechę. A ot, nad studnią żóraw zaskrzypiał, srebrna woda wylała się z wiadra do lipowego koryta; na cembrzynie urodziwa dziewka przysiadła, czekająca na nadejście „matek", które krokiem poważnym, stęsknione wzrok zwracając na przytrzymywane przez parobków cielęta, szły, porykując smętnie.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

Stanisławów. Echa zamachu na biskupa Chomyszyna. Ze Stanisławowa donoszą: W tutejszym sądzie toczy się śledztwo wstępne w sprawie ks. Kamińskiego, który wykonał, czy też usiłował wykonać zamach na ks. biskupa Chomyszyna. Ma on być oskarżony o zbrodnię gwałtu publicznego. Dotychczas jednak nie można było dowiedzieć się o miejscu jego pobytu, dla tego rozpisano za nim listy gończe.

Kupców

zachęcajcie

do ogłaszania

w Waszym organie

Wiarusie Polskim.

Wiadomości ze świata.

Z Niemiec.

Komisarzami wyborczemi w wyborach parlamentarnych w piątym okręgu wyborczym rejencyi arnsberskiej, obejmującym powiaty Bochum, Gelsenkirchen, Hattingen, oraz powiaty Gelsenkirchen wiejski, Bochum-miasto, Herne-miasto i Wittenmiasto, mianował prezydent rejencyi arnsberskiej nadburmistrza Graffa z Bochum a jego zastępcą drugiego burmistrza dra Grossmanna również z Bochum.

Z Rosyi.

Klęska głodowa w Rosyi. „St. Petersb. Ztg." sygnalizuje wzmaganie się w całe nawet gwałtowne, klęski głodowej w gubernich dotkniętych tegorocznym nieurodzajem. Zwłaszcza w gubernii oremburskiej w kilku powiatach grasuje szkorbut oraz tyfus głodowy. Handlarze pośrednicy wyśrubowują ceny artykułów żywności do ostatecznych granic. W okolicach Wołgi lud wiejski sprzedaje za bezcen inwentarz. Kupić tam można konia roboczego za 4 do 5 rubli! Strzechy już są zdzierane na karmę dla bydła.

Gazeta zwraca usilnie uwagę na tę okoliczność, że głód obecny dyskredytuje przeprowadzoną właśnie reformę agrarną. Lud w głębi Rosyi niewątpliwie przypisze reformowaniu przez rząd stosunków agrarnych: że głód nastał w kraju. Wiadomo zaś, jak niebezpieczne jest szerzenie się podobnych idei, wyzyskiwanych natychmiast przez socyalnych agitatorów.

Wykup kolei warszawsko-wiedeńskiej. Dochodzą ponowne wiadomości potwierdzające, że rząd rosyjski ze względów wojskowych bez względu na uchwałę dumy zamierza wykupić kolej warszawsko-wiedeńską z początkiem 1912 r.

Z różnych stron.

Źródłami zatrutemi nazywa Ojciec św. Pius X w piśmie odręcznem do przewodniczącego katolickiego wydziału krajowego na Dolnę Austryę, barona Vittinghoffa-Schella prasę złą, bezwyznaniową. Święta to prawda! Przypatrzmy się tylko takiej Francyi, Portugalii i innym państwom zwalczającym i prześladującym Kościół katolicki i wiarę św. Państwa te były nawskroś katolickie. Skąd ta zmiana? Otóż jedna na to odpowiedź: Złe pisma, czytelnictwo niedobrych, nieobyczajnych książek wywołało tą nagłą zmianę.

I w Polsce naszej, katolickiej, przywiązanej do wiary naszych wielkich przodków i Kościoła katolickiego zaczynają się pojawiać takie ukryte i otwarte źródła zatrute w postaci pism wolnomyślnych, socyalistycznych, pisanych w języku polskim ku zbałamuceniu dobrodusznych i słabej wiary Polaków. Wielu ginie — nie mając oparcia dostatecznego na pismach iście katolickich, narodowych dla wiary i polskości. Dla tych wszystkich i słabych i chwiejących się jedyną ostoją przed utratą wiary i narodowości, jedyną krynicą oświaty są pisma polskie, katolickie, narodowe, stojące na usługach wiary i narodowości, staczające odważnie walkę z przeciwnikiem skrytym i jawnym, z pismami złemi i bezbarwnemi.

Istniejący od lat 21 „Wiarus Polski" w Bochum, który w ciągu swego bytu niczego się nie dorobił, ale zawsze stał na straży wiary św. i narodowości wychodźców polskich. Nikt z przeciwników Wiarusowych nie może mu zarzucić jakiegokolwiek wykroczenia lub nawet uchybienia pod tym względem.

Dlatego też „Wiarus Polski" zasługuje na poparcie ze strony, wszystkich rodaków na wychodźtwie.

Bochum. Nowa lecznica św. Józefa może być każdego czasu przez publiczność zwiedzana.

Essen. Górników Józefa Vogenbecka i Józefa Engelsa aresztowano i osadzono w więzieniu. Obaj swego czasu napadli na ul. Nuernbergerstr. pewnego robotnika, którego okaleczywszy ciężko, ograbili z pieniędzy, zegarka i deszczochronu.

Dortmund. Wybory uzupełniające do rady miejskiej w klasie trzeciej odbędą się 5 i 6 grudnia.

Weitmar. Uciekł z koniem i powózką, oraz z skasowanymi pieniędzmi woźnica Hoffmeister, zatrudniony u mistrza rzeźnickiego Heissmanna.

Haspe. Wybory do rady miejskiej w III klasie w Haspe miały wynik następujący: Wybrano: kandydatów socyalnej demokracyi, którzy otrzymali 998 do 1014 głosów.

Weitmar. Bochumska izba karna skazała robotnika Reihera za kradzież na 9 miesięcy więzienia.

Immenstadt. W miejscowości Martinszell zakłuł ekonom Forster swą żonę i matkę. Po tej zbrodni zapalił F. swe zabudowania. F. był pijany.

Oto skutki alkoholu!

Wattenscheid. Aresztowano tu bandę fałszerzy pieniędzy, składającą się z 6 osób, mianowicie nauczyciela Kestnera z Guennigfeld, gościnego Muellera także z Guennigfeld, ajenta Keitera z Dahlhausen, Beckera z Wattenscheid robotnika Dahlmanna z Wattenscheid i pewną kobietę. Szajka ta fabrykowała przedewszystkiem papierowe 50 markówki. Fałszerzy osadzono w więzieniu śledczem w Bochum.

Frankfurt n. Menem Sąd w uzdrowisku Nauheim ściga sułtana ze Sanzibaru, Raszyda, który bawiąc tego lata na kuracyi w Nauheimie nie zapłacił krawcowi swemu 1378,50 mrk. za ubrania.

Dortmund. Ponieważ skradł kasę kupcowi Suplickiemu, aresztowany został robotnik Zieliński.

Lindenhorst. W wyborach uzupełniających do rady gminnej w trzeciej klasie otrzymali socyaliści: górnicy Schuette 33, Wittwer 30 głosóów; partya kopalniana: kierownik kopalni Berges i sztygar zajazdowy Straeter 148 głosów. Ci ostatni zatem zostali wybrani. Uprawnionych do wyborów było w klasie III 399, głosowało tylko 185.

Berlin. Rada miasta Berlina zaciągnęła pożyczkę wysokości 281 milionów marek.

Strassburg. Po trzydniowych rozprawach skazał sąd wojskowy 30 dywizyi podoficera Spie'a z 136 pułku piechoty za usiłowane morderstwo i okaleczenie cielesne na 8 letni pobyt w domu karnym i wydalenie z wojska. Sp. usiłował zastrzelić feldfebla Hesniga, na którego zaczaił się w pobliżu bramy Schiltigheimskiej. Kula ugodziła atoli bursza oficerskiego Abta, który wskutek tego stracił nogę.

Bremerhaven. Krwawy czyn popełniono onegdaj w sieni sądu obwodowego w Gestemuende. Pewien handlarz skarżył o zapłacenie alimentów pewnego robotnika, który utrzymywał stosunek miłosny z jego żoną, podczas gdy on odsiadywał dłuższą karę więzienną. Gdy robotnik dzisiaj w tej sprawie przyszedł na termin sądowy, napadł go handlarz i długim nożem zadał mu 7 głębokich ran, poczem uciekł, ale wkrótce go aresztować zdołano. Raniony robotnik walczy ze śmiercią.

Hoerde. Pociąg przejechał i zabił mularza Koeppkego, gdy przechodził przez tor kolejowy w pobliżu toru kolejowego.

Duisburg. W hucie „Phoenix" wóz zdusił w miazgi głowę robotnika Mikołaja Scholzena. Śmierć nastąpiła natychmiast. Sch. liczył dopiero 21 rok życia.

Dortmund. Jak donosiliśmy toczył się od dłuższego czasu przeciwko skrachowanemu bankierowi Ohmowi i jego wspólnikom o bankructwo, proces. Na wczorajszem posiedzeniu sądu przysięgłych prokurator wniósł dla Ohma karę więzienną na 2½ roku i 5000 marek grzywny, dla Schmitta 1½ roku więzienia i 1000 mrk. grzywny, dla Bennera 9 miesięcy więzienia i 5000 mrk. grzywny.

Z Karlsruhe w Badenii donoszą, że w tamtejszej wyższej szkole aptekarskiej złożyli egzamin dwaj rodacy nasi, panowie Józef Reinholz z Koronowa i Jan Piotrowski z Gruty pod Melnem.

Z Paryża donoszą, że p. Curie-Skłodowska ciężko zaniemogła. U łoża znakomitej uczonej naszej czuwa między innemi siostra jej, znana lekarka z Zakopanego, dr. Dłuska.

Bononia. Zastrzelił się w swem pomieszkaniu z niewiadomej przyczyny student med. Stockhausen z Krefeldu.

Wesoły kącik.

Trafne określenie.

W pewnej szkole opowiadał nauczyciel uczniom, jak wiele niedźwiedzi bywało dawniej w kraju, ale — dodał przytem — cywilizacya je wyniszczyła.

— Wiecie tedy — spytał następnie — co jest cywilizacya?

— Tak jest — zawołał jeden z malców. — Cywilizacya, to ciężka choroba, na którą niedźwiedzie umierają.

Odpłacił pięknem za nadobne.

Robotnik Hamid kupił u piekarza Abduaha chleb.

— Allah (Bóg turecki Przyp. red.) niech cię ma w swej opiece — powiada Hamid — ale twój chleb jest za mały.

Piekarz począł się uśmiechać: — Niechaj słońce szczęścia pozwala na twej drodze kwitnąć różom. Toć jeżeli ci mój chleb za mały, ciesz się, bo masz mniejszy ciężar do dźwigania.

Skłonił się Hamid wobec mądrości piekarza, wziął chleb i położył przed Abduą pieniądze.

— Niech prorok oświeci twój rozum, ale to jest za mało, Hamidzie — wrzasnął piekarz.

— To nic nie szkodzi, wnuku głupoty — odpowiada robotnik — nie potrzebujesz za to tyle liczyć — i odszedł.

Ostatnie wiadomości.

STRAJK FRANCUSKICH ROBOTNIKÓW.

Paryż. Według doniesienia z Lorientu, robotnicy arsenału, zatrudnieni na krążowniku „Bourbet" zaprzestali wczoraj nagle pracy, ponieważ inżynier arsenału początek czasu pracy wyznaczył na godzinę niekorzystną dla roboników. Gdy dyrektor arsenału oświadczył robotnikom, że doniesie o tem ministrowi marynarki, rozpoczęli pracę na nowo, wkrótce jednak dalszych 500 robotników przystąpiło do strejku i zawezwali wszystkich robotników, pracujących w portach wojennych, aby poszli za ich przykładem.

FAŁSZYWE ALARMY.

Wiedeń. Dzienniki donoszą, że 14 bm. Porta miała otrzymać od mocarstw odpowiedź na protest wystosowany w sprawie rzekomych okrucieństw Włochów w Trypolisie. Pokazuje się obecnie, że żaden gabinet państw europejskich nie odpowiedział na ten protest, gdyż mocarstwa przekonały się na podstawie swych własnych autentycznych sprawozdań, że fakta podane były nieprawdziwe.

JAPONIA ZA ROZBIOREM CHIN.

Tokio. Prasa japońska codziennie wypowiada się za koniecznością wmieszania się do sprawy Chin.

BARBARZYŃSTWO.

Hamburg. Oficer statku niemieckiego „Magdalena", wracającego z Ameryki, kazał jednego z chłopców okrętowych na karę przywiązać do masztu i tak długo okładać go gumowemi harapami, aż marynarze zemdlonego i poranionego musieli odwiązać od masztu. Po przyjeździe do Bremy, torturowany chłopiec, syn dyrektora jednego z banków, zrobił doniesienie do prokuratoryi, która wdrożyła energiczne śledztwo przeciwko barbarzyńskiemu oficerowi.

20 LAT ROBÓT PRZYMUSOWYCH.

Reims. Żołnierz Deschamps został skazany na 20 lat robót przymusowych za sprzedaż ukradzionej strzelby maszynowej Niemcom.

AMERYKA A CHINY.

Nowyjork. Rząd Stanów Zjednoczonych wysyła 1000 żołnierzy do Chin, aby strzegli połączeń telegraficznych i toru kolejowego między Pekinem i Tientsinem.

ZATONIĘCIE PAROWCA.

Kopenhaga. Parowiec „Hermann-Lerche" jadący z Roterdamu do Petersburga zatonął podczas ostatniej burzy wraz z 29 osobami załogi. Transport parowca ubezpieczony był na 3 miliony marek.

Z PARLAMENTU NIEMIECKIEGO.

Berlin. W piątek obradował parlament w dalszym ciągu nad projektem ustawy o opłatach od żeglugi rzecznej. Rozprawy rozpoczęto omawianiem 15 paragrafów artykułu drugiego ustawy.

CESARZEWICZ NIEMIECKI W ARESZCIE?

Paryż. Korespondent berliński wychodzącego w Paryżu „Excelsiora" telegrafował wczoraj dziennikowi swemu: Książę pszczyński zaprosił przed kilku dniami niemieckiego następcę tronu na polowanie w swych dobrach. Cesarzewicz jednakże nie mógł przyjąć zaproszenia, gdyż — jak brzmiała telegraficzna odpowiedź urzędowa, przeszkadzają mu w tem jego obowiązki służbowe. Korespondent „Excelisiora" dowiaduje się teraz rzekomo z „najlepszego" źródła, że powód nieprzyjęcia zaproszenia jest zupełnie inny niż ten, jaki podaje odpowiedź urzędowa. Cesarz Wilhelm miał bowiem cesarzewicza za jego zachowanie się w parlamencie podczas mowy Heydebranda ukarać 30-dniowym aresztem domowym, który następca tronu właśnie odsiaduje. — Odpowiedzialność za prawdziwość tej wiadomości trzeba naturalnie pozostawić „Excelsiorowi".

WYBORY DO RADY GMINNEJ W RECKLINGHAUSEN-WIEŚ.

Hochlarmark. Przy wyborach otrzymali:

Polacy: Jurga 454, Majewski 444 gł. Centrum: Boente 903, Wessels 894 gł. Partya kopalniana: Beckmann 707, Braukhoff 689. Socyaliści: Hunder 340, Kubina 329. Rozstrzelonych głosów było 85.

Będą zatem ściślejsze wybory między centrowcami a partyą kopalnianą, które się odbędą w poniedziałek, 27 i we wtorek 28 listopada o tym samym czasie.

W przyszły poniedziałek 20 i we wtorek 21 listopada odbędą się wybory uzupełniające dla gminy Ehsel w miejsce tamtejszego radnego, który ustąpił. Głosują znowu wszyscy wyborcy obwodu Recklinghausen-wieś. Polacy powinni znów zgodnie na swego własnego kandydata głosować, gdyż inaczej nas Niemcy nigdy nie uszanują!

OD REDAKCYI.

Do Herten. Śp. ks. kardynał Ledochowski był przez prusaków więziony we więzieniu w Ostrowie we W. Księstwie Poznańskiem.

Nadesłane.

Tak piękny aromat Kathreinera Kawy słodowej nieosięgnie żadna inna Kawa słodowa.

Zawarstść to sprawia!

Jeżeli

oszczędność jest główną podstawą dobrobytu tak pojedyńczej jednostki jak całego społeczeństwa, to z zasady należy nam uniknąć wszelkich niepotrzebnych wydatków. Kto więc nie chce pieniędzy wydawać na próżno i opłacać ciężkiego podatku za zbyteczny luksus, jeżeli nie ma tyle siły wyzbyć się nałogu palenia papierosów, to niechaj używa gatunki zamiast po 5 do 10 mk. za setkę znane wyborne i tanie papierosy: 2329

Mariposa, Wulkan, Wanda, Sokoły — po 2 marki nawet mk. 1,50 za setkę

a przekona się, że płacił grube pieniądze niepotrzebnie za uprzedzoną imaginacyę.

W danym razie lepiej różnicę tę zużyć na pożądane cele dobroczynne, a wpłynęłoby w samem Poznańskiem do kas ubogich rocznie przeszło milion marek.

I.F.J. Komendziński,

właściciel fabryki „Wulkan" w Dreźnie.

Specyalność:

Turc fort petit canon.

Passe-Partout.

Soliman. 4599

Proszę przeczytać!

Gdzie kupuje się tanio? Czy tam, gdzie urządzają tanie dni, dni wyjątkowe itd? Człowiek z zdrowym rozsądkiem nie da się złapać w taką pułapkę, bo rozum mu powiada: Kto z małym zwykle pracuje zyskiem, więc tanio sprzedaje, nie może cen i tak już nizkich pozniżać; ceny pozniżać możliwe jest tylko tym, którzy zwykle drogo wyznaczają swoje towary. Niestety — wielka, bardzo wielka ilość naszych Rodaków idzie na lep podobnych ogłoszeń. Oślnieni szumną reklamą wydaje im się wszystko tanio — kupują. Zdziwiliby się, gdyby w właściwem miejscu ceny i towar porównali.

Wierny mej zasadzie: oświecać, a nie ogłupiać mych współbraci — gardziłem i gardzę reklamą, obliczoną na nieświadomość ludzką. W godziwy sposób polecałem moje przedsiębiorstwo, a niskie ceny zjednały mi stałych odbiorców. Spytajcie się tych, którzy ode mnie już kupowali, a każdy wam powie, że **u mnie kupuje się tanio!**

Po zatem proszę wszystkich tych, którzy u mnie jeszcze nie kupowali, aby sami zwiedzili mój interes, a przekonają się, że wiele pieniędzy wyrzucili bezpotrzebnie, darząc zaufaniem obcych, a pomijając swego. „Mądrej głowie dość na słowie!"

Wybór u mnie w towarach łokciowych jest wielki, gdyż skład mój, to

specyalny interes towarów łokciowych.

Polecam:

Płócienka na pościele metr po f. 45, 38 **33**	Płócienka na wsypy metr f. 100, 70, 60 **55**	Płócienka na koszule metr f. 50, 40 **30**	Płócienka na fartuchy metr f. 95, 85, 60 **45**
Materye na suknie i bluzki metr od **37** f. do **5**^{00} mk.		Sukienne flanele na spódniki metr po **1**^{20} i **1**^{50} marek.	
Ręczniki modre 70×75 cm. sztuka f. **33**	Prześcieradła barchanowe 2.50, 2.—, 1.60, 1.20 **95**	Koszule i gacie wełniane 2.75, 2.00, 1.40 **1**^{20}	Koszule płócienne od 90 f. **2**^{50}
Garderoba do pracy i dla chłopców po cenach najtańszych.		Chustki polskie, fartuchy jedwabne	Towary krótkie, koronki, obszywki itd.

Leon Żychliński, Wanne, ulica Kolejowa nr. 132

Opłatki

dla towarzystw; czyste polski wyrób (żadne 1808 wyroby obce)
polecam jak dawniej tak i latoś **100 sztuk za 1,50 mk.** we większej ilości przysyłka franko i zniżona cena. Pomiędzy tow. które u mnie opłatki zamówią będzie wylosowany wspaniały podarek. Tow. któremu los trafi będzie ogłoszone po gwiazdce we Wiarusie Polskim, zarazem i podarek zostanie mu franko nadesłany. Na opłatki do sprzedaży dalszej proszę ofertę zażądać. Proszę o łaskawe zamówienia.

Ludwik Gola,
Witten a. Ruhr,
Główna ul. 61. Haupstr. 61.

Proszę żądać darmo i franko mego najnowszego ilustrowanego
polskiego cennika
najróżniejszych towarów
w najlep. wykonaniu i po najniższych cenach.
Antoni Sukatsch Halle a. d. S.

Konia

na sprzedaż ma
Józ. Lampkowski
Castrop (4868
ulica Bochumska 38.

Rodacy,

którzy posiadają kapitał 500—1500 marek a chcieliby, żeby takowy im przynosił przynajmniej 10 procent lub więcej, niechaj się natychmiast zgłoszą do (4869)
Józ. Lampkowskiego w Castrop
Bochumska ulica nr. 38.

B. Powałowski, Bochum

tylko Maltheserstrasse nr. 18
poleca swój 3186
interes krawiecki
do wykonywania ubrań wszelkiego rodzaju po cenach umiarkowanych z gwarancyą dobrego przylegania. Z powodu korzystnego zakupna mam na składzie **ogromny wybór materyi na sezon zimowy.**
Na życzenia wyjeżdziam do każdej miejscowości!

W zeszłym roku

niejeden może gospodarz czytając w gazecie o jakimś nowym szumnie zachwalanym środku dla świn, kupił go sobie na próbę. Ale grubo oszukał się ten, kto zamiast **prawdziwego**
„SMAKOTUKU"
dostał jakiś podrabiany bezwartościowy proszek, który żadnych korzyści nie przynosi i tylko świniom zaszkodzić może.

A więc baczność nie dajcie się oszukać.

Prawdziwy Smakotuk

tylko w takich workach z plombą.

wysyła każdemu 1/2 worka 2,50, cały 4,00 za 4,00 mk. i franko w dom fabryka: 4873

Laboratorium Alchemia, Klimek & Co.
Graudenz 40.

Medycynalne wina wyskokowe

w najlepszych gatunkach poleca po cenach nizkich
Franc. Bartoszyński,
handel tow. kolonialnych
Wattenscheid
Nordstr. 4 (4871
Próby darmo.

Do mego składu tow. kolonialnych i białych poszuk. od zaraz (4874

uczennicy

z porządnej familii.
August Stickel. Eicket II
Rottbruchstr. 25.

Oznaki towarzyskie

i na zabawy chorągwie, ognie sztuczne, szarfy, pałasze, czako, kuły, artykuły do procesyj poleca fabryka kostyumów teatralnych i wypożyczalnia
Th. Scholten, Essen-Ruhr
Viehoferstr. 22 Viehoferstr. 22
Katalogi gratis. Ceny najniższe — bo własna fabrykacya. 3731

Ia. kanarki
4650
uszl. harceńskie, prawd. Seifert, pilne, bogate w głębokie tony 8, 10, 12 15—25 mk. Gwaranc. za dobroć i zdrowe nadejśc. 8 dni na próbę lub też pieniądze z powrotem. Najl. uznania dużo I. nagród i złotych medali.
S. Hohagen: Barmen-Unt.

Posznkujemy w wszystkich miejscowościach dzielnych (4867)

zastępców

dla sprzedaży naszej
margaryny
wprost do prywatnych, za prowizyę lub stałe utrzymanie.
Otto Crüsemann & Co.
Bönen w Westf.

Carl Gottlob Schuster jun.
Wielka fabryka instrumentów muzycznych założona 1824 r.
Markneukirchen Sachsen nr. 69.
Rzetel. obsługa. Ilustr. katalogi darmo.

Ządajcie

od kupców i przemysłowców, w których zakupna czynicie,
aby ogłaszali
w pismach polskich, w celu zwrócenia uwagi na swe przedsiębiorstwa. Pożądany skutek odnoszą ogłoszenia, zamieszczane we
„Wiarusie Polskim."

Baczność! Baczność!

Podaję do wiadomości szanownym moim odbiorcom i publiczności iż nadszedł
olbrzymi wybór polskich
płyt do gramafonów,
z krakowiakami, mazurami, oberkami, polkami, kujawiakami i rozmaitemi piosenkami swojskiemi i narodowemi, orkiestry warszawskiej. Księgarnia i skład instrumentów muzycznych (4401)
Jan Czajkowski,
Hamborn, Emscher ul. nr. 68.

Baczność!

Najstarszy interes piwa w Marxloh, oraz handel napojów bezalkoholowych połączony z interesem spedytorskim jest z powodu choroby właściciela od zaraz na sprzedaż. 4635
W. Szymański, Marxloh
Schwelgenerstr. 13 Schwelgenerstr. 13

Instrumenty muzyczne wszelkiego rodzaju po osob. cenach wprost prywatnych. Katalog niemiecki (400 stron) darmo i franko.
Lyra-Werke 3189
Hermann Klaassen
in Prenzlau Postf. **M. 749.**

Wydawca Jan Brejski w Bochum — Odpowiedzialny za redakcyę Paweł Dykta w Bochum. — Drukiem „Wiarusa Polskiego" w Bochum.

Dodatek do nr. 267 Wiarusa Polskiego

Bochum na sobotę, dnia 18 listopada 1911.

Trucizna w krwi oraz kuracye celem czyszczenia krwi.

Nietylko choroby skórne pochodzą z nieczystej krwi, lecz także i inne po części ciężkie cierpienia.

Jeżeli krew jest przepełniona cząstkami trującemi, pokazuje się to pod postacią jakiejkolwiek choroby, nie ma wtedy oczywiście celu leczyć i pielęgnować samego miejsca choroby, lecz należy poprawić wszystką krew.

Kuracye czyszczenia krwi można przechodzić o każdej porze roku, ponieważ szkodliwe cząstki zbierają się w krwi każdego czasu, dla tego też jest jedynym ratunkiem da każdego człowieka chorującego na jakiekolwiekbądz cierpienia, zacząć jaknajprędzej kuracyę czyszczenia krwi.

Należy oczywiście od samego początku opuścić przestarzałą zasadę, jakoby każdy środek przeczyszczający żołądek i kiszki czyścił zarazem i krew. Środki dawane na przeczyszczenie mogą najwyżej usunąć czasowe obstrukcye, lecz nie są one wstanie wpłynąć na polepszenie chemicznych składników krwi.

Można śmiało twierdzić, że $^9/_{10}$ wszelkich chorób, i to **wszelkich chorób przemiany materyałów, chorób zapalenia wewnętrznego, złej cyrkulacyi krwi i t. p. mają swój początek w nieczystej, zatrutej krwi. Cierpienia takie są n. p. podagra, reumatyzm, cukrowa choroba, otyłość, blednica, anemia, choroby skórne, cierpienia żółciowe, wątroby, serca, wodna puchlina, choroba nerek, kości, hemoroidy, astma, uderzenia do głowy, bóle głowy, zimne nogi, katary, zapalenie organów, oddechowych oraz trawienia i wiele innych.**

Gdyby kto zaprzeczał, że jest rzeczą niemożliwą, aby tyle różnych chorób pochodziło z jednej i tej samej przyczyny, można mu odpowiedzieć: Jeżeli krew nie zawiera koniecznych, odpowiednich składników chemicznych, tj. jeżeli nie posiada koniecznych soli, nie może przyjmować w płucach pod dostatkiem kwasorodu, nie może więc nim zaopatrzać pod dostatkiem organizmu, z tego więc powodu choroby przemiany materyałów. Z tego samego powodu nie może usuwać szkodliwych składników, mianowicie trującego kwasu urynowego, który osadza się w krwi i ją zgęszcza. Tu szukać należy źródła chorób zapalnych, serca i t. p., każdy lekarz to potwierdzi.

Jak tylko się krew oczyści, dolegliwości te zginą.

Zbawienne skutki takiego oczyszczenia krwi widzimy na różnych przykładach z których podajemy tu kilka. Najbardziej znanym i najskuteczniejszym środkiem na oczyszczenie krwi jest „Renascina“ Dr. med. Schrödera ochroniona prawnie. Wiele tysięcy listów dziękczynnych świadczy o tem, niektóre z nich brzmią:

Mogę dzisiaj donieść, że po czterotygodniowem używaniu „Renasciny“ choroba moja zupełnie zginęła. Od czterech lat cierpiałem na katar żołądka i złe trawienie, pomoc lekarska okazała się bezskuteczną. Zawdzięczam tylko Panu, że dzisiaj jestem zdrów.

Theodor Meister w St. Michaelisdonn.

Cierpię od dwóch lat na reumatyzm i napór krwi, próbowałem bezskutecznie różnych lekarstw, lecz nic nie pomagało, dopiero po użyciu 3 pudełek Renasciny, dokładnie podług przepisu, zaczęły ustępować bóle. Dziękuję najserdeczniej za pomoc. **Wilh. Grimm,** w Gr. Quenstedt.

Ten sam środek działał więc doskonale na katar, złe trawienie i reumatyzm, najlepszy to dowód, że wszystkie te cierpienia pochodziły z tego samego źródła, tj. z nieczystej krwi.

Środek ten można tem bardziej polecać z spokojnem sumieniem, bo wszelka próba nic nie kosztuje, a za dobry skutek obejmuje się wszelką gwarancyę. Jeżeli kto powoła się na to ogłoszenie i poda swój adres dr. med. H. Schröder G. m. b. H. Berlin 35 — E. 195, dostanie nietylko pudełko Renasciny na próbę zupełnie darmo, lecz także i książkę bardzo ciekawą o powstaniu i rozwoju bardzo wielu chorób. Poleca się zrobić to jak najprędzej, bo zrozumiałem jest, że amatorów będzie bardzo wielu. Wypróbować środek, który pomógł już tysiącom ludzi, dostając go zupełnie darmo, opłaci się doprawdy każdemu, bo nie ryzykuje więcej jak najwyżej kartę pocztową. Dokładny adres:

Dr. med. Schröder G. m. b. H., Berlin 35 E. 195.

Towarzystwo Wyborcze w Altenessen.

Zebranie odbędzie się w środę 22 bm. o godz. 11 i pół przed poł. na sali p. Sala. (2) **Zarząd.**

Wielki wiec w Lipsku

odbędzie się w niedzielę, dnia **19 listopada** o godz. 12 w południe w sali „Prinz Heinrich“, ul. Guttscheidstr. 13.

Na wiecu będzie przemawiać **poseł Jan Brejski.**

O liczny udział uprasza się wszystkich Rodaków i Rodaczki z Lipska i okolicy.

Zwołujący.

Polskie Tow. Wyborcze w Herne I.

Posiedzenie mężów zaufania odbędzie się w niedzielę, dnia 19 bm. o godz. 10 przed poł. na sali p. Backa. Dla załatwienia zbyt ważnej sprawy komplet pożądany. **Zarząd.**

Towarzystwo Wyborcze w Herne

Zebranie mężów zaufania i delegatów obwodowych odbędzie się w niedzielę, d. 19 bm. o godz. 3 po poł. na sali p. Baka przy ul. Nowej. Ponieważ są bardzo ważne sprawy na porządku dziennym więc obecność wszystkich mężów zaufania i delegatów obwodowych jest koniecznie porządanem. **Zarząd.**

Gelsenkirchen-Huellen.

W niedzielę dnia19 bm. o godz. 11½ przed poł. na sali p. Nachbarschulte odbędzie się zebranie Tow. „Oświata“ celem ogłoszenia rezultatu wyborów i uregulowania naszych spraw. O liczny udział prosi. **Zarząd.**

Towarzystwo „Oświata“ w Witten.

Zebranie odbędzie się w niedzielę 19 bm. o godz. 1 i pół po poł. na sali p. K. Schuette Hauptstr. 65. Z powodu ważnych spraw oraz iż zaproszony jest mówca jest największy udział pożądany. Goście prowadzeni przez członków mają wstęp wolny jednakowoż muszą być zarządowi przedstawieni. także ci mają wstęp którzy się okażą zaproszeniem. **Zarząd.**

Baczność!

Szanowni druhowie pracujący przy wysokich piecach i w walcowniach w Martin-Werku **w Oberhausen.** Dnia 22 listopada odbędzie się zebranie załogowe na wietnicy p. Flejsia. Mówca zamiejscowy. O liczny udział druhów w zebraniu prosi **Zarząd.**

Filia Oddziału górników w Gelsenkirchen-Bulmke

donosi swym członkom, iż przyszłe zebranie odbędzie się w niedzielę, 19 listopada po poł. o godz. 5 u pana Szmidta, dawn. Hiltrop. Na porządku dziennym ważne sprawy. Na powyższem zebraniu obecność druhów konieczna.

Jan Andrzejczak, delegat.

Baczność członkowie Zjl. Zaw. Polskiego w Wattenscheid!

Zebranie ogólne odbędzie się w święto ofiarowania N. M. Panny, dnia 22 listopada o godz. 3 i pół po poł. u p. Fenglera. Ponieważ przyjdą bardzo ważne sprawy pod obrady, przeto o liczny udział prosi **Zarząd.**

GERTHE!

Walne zebranie Koła śpiewu „Lilia“ odbędzie się w niedzielę, dnia 19 listopada o 1 po poł. na sali p. Noltego. Komplet członków jest konieczny, gdyż są bardzo ważne sprawy dotyczące koła naszego do załatwienia. Cześć pieśni polskiej! (1) **Zarząd.**

Tow. Wyborcze w Rotthausen

odbędzie nadzwyczajne zebranie w niedzielę, 19 listopada o godz. wpół do 12 przed poł. w lok. p. Backwinkel przy ul. Düppelstr. 42. Na powyższe zebranie zaproszony jest poseł do parlamentu niemieckiego ks. prob. Wajda z Kielczy z Górnego Śląska, który dał swe przyrzeczenie przybycia. Zwraca się uwagę szanownym członkom na tak zasłużonego księdza posła, aby wszyscy się zebrali na owe zebranie. Niewiasty mają wstęp wolny. Niecłonkowie i niżej 18 lat nie mają wstępu do lokalu. Goście mogą być przez członków wprowadzeni, lecz muszą być zarządowi przedstawieni. O liczny udział i punktualne stawienie się uprasza członków (3) **Zarząd.**

Tow. Wyborcze w Gelsenkirchen I.

Zebranie odbędzie się w niedzielę, 19 bm. o godz. 2 po poł. w lokalu p. Vogla, Weidenstr. 6. Z powodu bardzo ważnych spraw liczny udział członków wraz z żonami pożądany. Na powyższem zebraniu przemawiać będzie jeden z posłów parlamentarnych. Goście mogą być przez członków wprowadzeni. (3) **Zarząd.**

Tow. Wyborcze w Wiemelhausen

donosi swym członkom, iż przyszłe zebranie odbędzie się w przyszłą niedzielę dnia 19 listopada 1911 u Düppe przy kościele katolickim, zaraz po zebraniu Tow. Bł. Bronisławy.

Uwaga: Na zebranie wyżej wymienione powinien się każdy członek stawić. Jak sobie kochani Rodacy przypominacie, 10 i 11 przeszłego miesiąca odbywały się u nas wybory do zarządu i reprezentacyi kościelnej, założony zaś protest jest w całości odrzucony. Musimy zatem dalsze kroki poczynić w tej sprawie, i prosimy wszystkich Rodaków na zebranie powyższe przybyć. (3) **Zarząd.**

Towarzystwo wyborcze w Herne-Baukau.

Zebranie odbędzie się w niedzielę dnia 19 bm. o godz. 4 po poł. na sali p. Emmricha. O liczne przybycie prosi (2) **Zarząd.**

Tow. Wyborcze w Gel.-Ueckendorf.

Zebranie miesięczne odbędzie się w niedzielę, 19 listopada o godz. ½3 po poł. w lokalu p. Dreikhaus, przy ul. Südstr. Na powyższe zebranie zaproszony jest poseł ks. Wajda z G. Śląska. Niewiasty mają wstęp wolny. Osoby niżej lat 18 nie mają wstępu do lokalu. Goście mogą być tylko przez członków wprowadzeni. O liczny udział i punktualne stawienie się uprasza. **Zarząd.** (2)

Silnego

chłopca

do posługi przyjmie

Eksp. „Wiarusa Polskiego“

Mydło Kavon

nowoczesne mydło gospodarne z bajeczną siłą prania.

Przedewszystkiem zdziwi się każdy przez absolutne oszczędzanie każdej tkaniny, czy to zwyczajnej bielizny, czy też wełny, bądź to bawełny lub jedwabiu. Materye się nie wstępują, zatrzymują swą miękkość i kolor. Przytem jest mydło Kavon nadzwyczaj wydajne. Już przy bardzo słabem tarciu tworzą się szumowiny.

Cena za sztukę 20 fen. 4829 **Wszędzie można otrzymać.**

Agentury „Wiarusa Polskiego“ „Ojczyzny“ i „Tygodnika Maryańskiego“ w Wanne.

Ekspedycya Leon Rogalli Przyjmowa nie ogłoszeń

ulica Karlstrasse nr. 14

Czytelnia ludowa Salon fryzerski Cygara i papierosy

co niedz. i czwartek od 10—12

Obrona prawna Zjednoczenia Zawodowego Polskiego

co poniedziałek i czwartek od 10—11 i 4½5—½6

Fr. Mielcarek skład towarów kolonialnych, łokciowych i aptekarskich ul. Hofstr. nr. 91	**Wojc. Idziak** skład towarów kolonialnych ulica Bergstrasse 23	**Wojc. Szczurny** skład towarów kolonialnych ulica Göbenstr. 88.	**Stan. Płonka** skład towarów kolonialnych ulica Wilhelmstr. 36
L. Łagodzki skład towarów kolonialnych ulica Horststr. 20.	**Jan Gronostaj** skład towarów kolonialnych i łokciowych ulica Karlstrasse 43	**Al. Twardzik** skład towarów kolonialnych Unserfritz, Bruchstr. 9	**W. Buliński** skład warzywa, perek i węgla ulica Feldstrasse 142
Jan Brzechwa magiel maglepszego systemu Herzogstr. nr. 10	**H. Grześkowiak** regenmistrz polski ul. Dworcowa 188	**Br. Roszak** jedyny polski skład obuwia ul. Dworcowa 161	**J. Kościelny** księgarnia, opr. obrazów ul. Dworcowa 86

Bracia Brinkmann

Obere Marktstr. 14 BOCHUM Obere Marktstr. 14

Największy dom obuwia w Westfalii.

Najtańsze źródło zakupna wszelkiego rodzaju obuwia dla dzieci obuwia do szkoły, obuwia dla pań, obuwia dla panów, trzewików domowych, półtrzewików, trzewików do pracy, -:- butów do pracy i obuwia latowego. -:-

Na składzie znajduje się zawsze około 50 000 par. :-: Za każdą u nas kupioną parę gwarantujemy.

Bank Przemysłowców w Gelsenkirchen

(kasa depozytowa)

ulica Vohwinkelstr, 12

(pół minuty od dworca — po prawej stronie)

przyjmuje oszczędności i płaci:

za kwartalnem wypowiedzeniem 4 %

„ 3-dniowem „ 3½ %

Godziny kasowe:
codziennie od godziny 9—1 i od 3—6
w niedziele i święta od 11½—1 w południe.

Kasą depozytową w Gelsenkirchen zawiadują:

E. Piechocki i J. Jeske.

Telefon 271. — Pocztowe konto czekowe 12115 Kolonia-Köln.

(3273)

Noc śmierci

czyli

ślepa niewolnica z Sziras.

Powieść nadzwyczaj zajmująca z czasów króla Jana Sobieskiego.

Trzy grube tomy.

Cena 5 marek.

Do nabycia we wszystkich znaczniejszych księgarniach. Poleca i wysela odwrotnie za poprzedniem nadesłaniem należytości lub za zaliczką pocztową

księgarnia „Wiarusa Polskiego".

Bochum, Maltheserstr. 17, telefon nr. 538.

Rodakom w Westfalii i Nadrenii polecamy gorąco

interes krawiecki

Jana Błocha, Essen

ulica Turmstr. 14. 4745 Telefon 4740.

Wielki wybór w gotowych paltach i ubiorach.

Fundusze Rezerwowe: przeszło pół miliona mk.

Kapitał zakład.: 4 miliony mk.

Bank Ziemski

Tow. Akcyjne w Poznaniu, ul. Wiktoryi nr. 2 przyjmuje na procent kapitały i drobne oszczędności, płacąc obecnie

za rocznem wypowiedzeniem		4 i pół proc.
„ półroczn.	„ „	4 i ćwierć p.
„ kwartaln.	„ „	4 procent.
„ trzydniow.	„ „	3 i pół. proc.

Oprocentowanie większych sum według umowy. Procenta oblicza się od dnia wpłaty. Przesyłki pocztą adresować należy tylko:

BANK ZIEMSKI — Posen

Telefon nr. 648. (4272) Telefon nr. 648.

Kapitał zakład.: 4 miliony mk.

Fundusze Rezerwowe: przeszło pół miliona mk.

Oszczędności

przyjmuje podpisany Bank na oprocentowanie w każdej sumie i każdego czasu i płaci 3180

5 od sta

przy półrocznem wypowiedzeniu i oblicza procent od dnia wpłaty. — Adresować trzeba tak:

Bank parcelacyjny

E. G. m. b. H.

w Kościanie — Kosten Pr. Posen

Spółka należy do Związku Spółek Zarobk, którego patronem X. kanonik Adamski.

Uwaga: Naszym p. p. depozytaryuszom zwracamy uwagę, że nie potrzeba z każdą nową przys. pieniędzy dołącz. książeczki, bo Bank nasz kartą donosi, gdy pieniądze odbierze, wystarczy więc kwity takie chować i tylko co rok w styczniu książeczkę do uregulowania nadesłać.

Baczność Rodacy w Riemke i okolicy!

Szanownym Rodakom polecam mój bogato zaopatrzony

SKŁAD

towarów spożywczych, tłuszczu, masła, sera, jaj w rozmaitych gatunkach, po bardzo zniżonych cenach. — Bardzo smaczny przesmażony smalec polski do smarowania na chleb. Także groch długi od 20 do 35 fenygów za funt.

Mam także na składzie

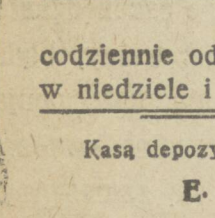
towary łokciowe, porcelany i szkła, wina,

cygara, papierosy i tabaki w rozmaitych gatunkach. Cygara ćwierć, pół i całkie pudełka.

Polecam się Szanownym Rodakom i proszę o łaskawe poparcie mego przedsiębiorstwa.

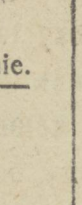
Ludwik Sterna, : Riemke

Kanalstr. 24 Kanalstr. 24

Dziś każdy Polak

i katolik powinien mieć katalog Strzeleckiego. W żadnej fabryce na świecie nie kupi Pan tak tanio obrączków ślubnych, zegarków, skrzypiec, harmonik, klarnetów, fonografów, kołowców, jak u Strzeleckiego. Zegarek lub broszkę kupione u Strzeleckiego, odbierze P. ze swoją własną fotogr. lub na życzenie z obraz. ojca, matki, siostry brata lub narzeczonej, albo z wizerunkiem swego patrona. :-: Katalog darmo.

2503 Adres: Józef Strzelecki, Moglino i. Posen.

Księgarnia polska

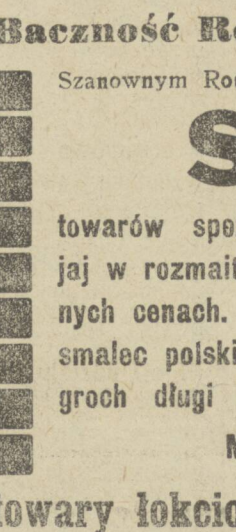
w Röhlinghausen, Moltkestr. 5

obok kościoła katolickiego

Wal. Wojciechowskiego

poleca

szan. rodakom swój bogato zaopatrzony skład w następujące artykuły: książki do nabożeństwa polskie i niemieckie, także książki powieściowe, różańcowe, żywoty św. Pańskich, tołastniki, śpiewniki, oraz krzyże, figury, kropielniczki, szkaplerze, różańce, piękne kwiaty, wazony, laski, fajki, portmonetki, noże, tabakierki, Drzymałowki, wiązarki, książki notesowe, kasowe, protokularne, karty do grania, karty z widokami, narodowe i religijne, cygara papierosy różnego rodzaju, grzebienie, szpangle, tabaka do żucia, palenia i zażywania, oprócz tego prowadzę wszelkie artykuły szkolne podług przepisu szkolnego, wieńce na groby oraz wstążki z napisem polskim. **Oprawa wiązarków, wianków i obrazów,** ceny bardzo umiarkowane. (4484)

M. Kaźmierczak

Horstermark, Fischerstrasse nr. 83.

Pierwszorzędny 4827

warsztat krawiecki

w którym wykonuję ubrania podług miary i najnowszej mody. Ubiory sokole podług przepisu związku. — Wielki wybór w przyborach sokolich, bieliźnie męzkiej, jak: maciejówki, czapki dla Towarzystw, krawatki sokole, koszulki, paski, szelki i trzewiki do ćwiczeń. Cygara i papierosy w wielkim wyborze.

Swój do swego! Skora i rzetelna usługa!

Dr. Thompsona proszek mydlany

3103d **oszczędzi**

pracy, czasu, pieniędzy

Pod gwarancyą czysty od składników szkodliwych.

½ funtowa paczka 15 fen.

Restauracya

Piotr Möller, Oberhausen

Roonstrasse nr. 6. 4375

Lokal posiedzeń Zjedn. Zaw. Polsk. i polskiego tow. wyborczego poleca codziennie **świeże muszle jakoteż zimne i ciepłe potrawy** w każdej porze dnia, dobrze pielęgnowane **piwa i wódki żytniówka litr 1·00 i 1·20** Likiery, papierosy, i cygara z polskich fabryk.

Baczność Rodacy

w Wanneo i kolicy!

Niniejszem mam zaszczyt donieść, że z powodu większego obrotu byłem zmuszony skład mój znacznie powiększyć. aby wszelkim wymaganiom Szan. Odbiorców zadość uczynić.

Potrzebujesz więc Rodaku

szafę, maszynę, kanapę i t. d.

zwróć się z całym zaufaniem do Jana Barańskiego, a tam znajdziesz wszystko po cenach nizkich we wielkim wyborze, bo dzisiaj jestem w stanie stawić czoło każdej konkurencyi.

Nowożeńcom daruje przy zakupnie całej wyprawy wartościowe podarki. Pozamiejscowym zwracam koszta podróży. Kupującym u mnie wyprawę, wypożyczam wszelką porcelanę na wesele darmo. Dziękując za dotychczasowe zaufanie, proszę nadal o łaskawe poparcie i kreśle się z szacunkiem

4872

J. Barański, Wanne, Bahnhofstr. 134

Własne warsztaty siodlarskie i tapicerskie. Stare materace i kanapy przerabiam w jednym dniu dobrze i tanio.

Persil

Beznagannie wyprana

przytem swieża i woniejąca, jakby bielona na trawniku, bedzie kazda sztuka bielizny, skoro do jej prania używa sie tylko Persil'u, bez dodatku mydła i proszku. Tarcie i szczotkowanie zbyteczne, przeto nie niszczy się materyi! Prosimy spróbowac!

Do nabycia tylko w paczkach oryginalnych.

HENKEL & Co., DÜSSELDORF.

Jedyni fabrykanci znanej również powszechnie

Henkel'a sody do bielenia

Garderoba dla dzieci.

Towary łokciowe

Na kredyt

Nowo nadeszły **paletoty dla panów** najstry, ubrania, piękne i modne wpłaty od **3** m.

Zupełne urządzenia meble pojedyńcze piece maszyny do prania najmniejsza wpłata bardzo dogodna odpłata

Nowo nadeszły **żakiety dla pań** płaszcze, kostyumy, spódnice bluzki, futra wpłaty od **3** m.

Największy i najstarszy dom kredytowy

Zum Bergmann

Bochum, Bahnhofstr. 138, Kaiserstr. 57

Wszelkie druki

po cenach umiarkowanych wykonuje „Wiarus Polski".

Szanownym Rodakom w Herne i okolicy polecam mój

wielki wybór

mebli i sprzętów kuchen.

jako to: maszyny do prania i gotowania, szycia i wyżdżymania oraz wielkie magle poczawszy od marek 20 do 500.

Za gotówkę! **Na odpłatę**

Wszelkie zakupione rzeczy odstawiam własną furmanką bezpłatnie do domu.

Moim Odbiorcom wypożyczam darmo potrzebne sprzęty do uczty weselnej.

STANISŁAW JANKOWIAK • HERNE

ul. Nowa (Neustr.) 35. (3208) ul. Nowa (Neustr.) 35.

— Dla rodaków na obczyźnie. —

Bank Ludowy E. G. m. u. H. w Pelplinie

przyjmuje depozyta (oszczędności) po **4 procent** na każdorazowe wypowiedzenie. Portorya od przesłanej gotówki jako i książeczki : : : depozytowej ponosi Bank. : : :

Adres poczt.: **Bank Ludowy Pelplin Westpr.**

ZARZĄD:

Ks. dziekan dr. Wolszlegier. T. Sikorski

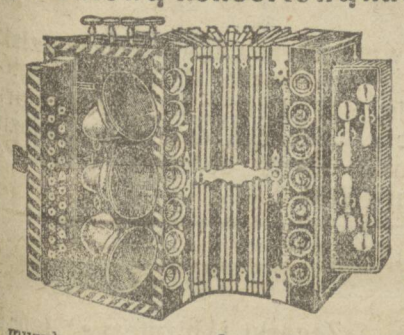
B. Schandrach.

Rodacy! rozszerzajcie Wiarusa Polskiego!

Za tylko 2 i pół marki

wysyłamy za zaliczką naszą na cały świat znaną wszędzie życzliwie przyjętą

patentową koncertową harmonikę do rozciąg.

z głosami forte i piano

czyli zupełnie podług życzenia silnie albo cicho grającą.

Ładne i solidne wykonanie z 10 klawi zami, 2 registrami, 2 basami, 2 podwójnymi miechami z 9 fałdami i ochraniaczami kantów, 12 trąbkami, 9 wielkimi i 3 małymi pierścieniami odgłosowymi. Sliczna muzyka organowa, cudowna harmonia tonów.

Dwu rzędowa harmonika artystyczna

21 klawiszy, 4 basy (jak wzór) 2×2 odgłosowa kosztuje tylko 10 mk. Z 3 rogami odgłosowymi jak rycina 1.50 więcej. Szkoła i opakowanie darmo. Porto 80 fen. Tysiące podziękowań i zamówień potwierdzają dobroć naszych instrumentów. Ilustrowany katalog o wszelkich harmonikach i instrumentach oraz podarkach gwiazdkowych dla każdego darmo i franko. Będziecie zdumiewać na tak wielki wybór i bajecznie nizkie ceny.

Müchler & Comp. Neuenrade numer 412. w Westfalii.

Pierwszorzędna fabryka harmonik i interes wysyłkowy.

Księgarnia Stefana Knasta

w Inowrocławiu (Hohensalza)

poleca następujące własne wydawnictwa:

Perły deklamacyi polskiej
zbiór 136 utworów najpiękniejszych, odpowiednich do deklamowania brosz. 2.00 mk Kart. 2.50. Oprawa w płótno 3.00 mk.,

Zbiór wierszy do pamiętnika i na pocztówki oraz „Złote myśli"
zebrane z dział różnych autorów 80 fen

Cześć pieśni-Domowy śpiewnik polski 3739 50 fen

Kuchnia polska
najpraktyczniejsza książka kucharska w o prawie 2.00 mk

Czy mówisz po polsku?
najlepsza i najłatwiejsza metoda, według której każdy niemiec nauczyć się może po polsku 1.60 mk.

Zamówienia uskuteczniam odwrotną pocztą.

Rodaczki!

Dobra pościel chlubą gospodynii Szare

Pierze

funt 1.00 mk. dobre białe 2.00 mk. lepsze 2.50 mk. śnieżno białe z puchem 3.— mk. Wysyłka ze zaliczką.

Usługa rzetelna.

Bolesław Knast,

w Golubiu — Gollub (W. Pr.)

Dla **groku** polecam:

Rum litr za **3.—, 2.40, 1.80, 1.50** mk.
arak litr za **3.00, 2.00** mk.
puncz 3/4 litra za **2.50, 2.25, 2.00** mk.
czerwone wino litr za **1.50**, 3/4 **1.20** mk.

Alb. Janzik, Bochum

Maarbrückerstr. 12 2 minuty od dworca Gusstahl, obok kościoła Chrystusa. 4002

Książki do nabożeństwa

poleca w wielkim wyborze

Wiarus Polski, Bochum.

Lenartowski & Talarczyk

Herne

ul. Dworcowa 77.

Jedyny tego rodzaju polski skład na miejscu.

Materye na suknie i bluzki	począwszy od	**75**	f. za metr.
Barchany	„ „ „	**38**	„ „ „
Barchany na spódniki	najlepsze gatunki począwszy od	**68**	„ „ „
Płócienka na pościele	„ „	**36**	„ „ „
Płócienka na fartuchy	140 cm. szerokie począwszy od	**83**	„ „
Koszule damskie	płóc. i barch. „ „	**95**	„
Majtki	„ białe i kolor. „ „	**95**	„
Kaftaniki nocne	„ „	**95**	„
Prześcieradła (płachty)	„ „	**95**	„
Chustki szalowe do odziania	„ „	**75**	„
Paski gumowe dla pań	„ „	**48**	„
Czapeczki dziecięce	„ „	**35**	„
i t. d.		i t. d.	

Również polecamy wszelkie męzkie artykuły jako to: kapelusze, bieliznę, krawatki w najmodniejszych fasonach i deseniach, parasole, rękawiczki, szale ochronne i t. p.

po cenach nizkich lecz stałych.

Dlaczego podnosi się dobre imię

zakładu fotograf. Central

Bochum Hochstr. 1, wchód Bongardstr.

z dnia na dzień?

I. Dla tego, że nasze zdjęcia wykonujemy tylko z pierwszorzędnego materyału.
II. Że nasze pozycye są gustowne i doskonałe.
III. Że do każdego zdjęcia dajemy obrazek próbny.

Nasze ceny:

12 wizyt mat.	12 kabinet mat.
od 3.50 mk. pocz.	od 8.00 mk. pocz.

Gwarancyę za dobre wykonanie bierzemy nawet za

zdjęcia przy lichym powietrzu i wieczorem

poczynione, ponieważ naszą

sztuczną lampą do zdjęć

osięgamy najlepsze rezultaty.

Otwarte w niedzielę od godzinie 8 rano do 2 po południu, także podczas nabożeństwa.
" " w dni powszednie o godziny 8 rano do 7 wieczorem.

Wielkie modne przedsiębiorstwo dla fotografii.

Eleganckie ogrzane poczekalnie — Winda.

Oryginalne kombinowane

Reiskiego essencye

za butelkę 1.75 mk. do sporządzenia 10 litrow napoju. — Wszelkie

wódki, rum i likiery etc.

Butelkę oryginalną za 75 fenyg. do 3 litrów otrzymać można (4870

Franc. Bartoszyński,
towary kolonialne
Wattenscheid
Nordstr. 4.

Mięso wieprzowe w kawałkach

urzędownie zbadany, owar holsztyński peklow.

łby, żebra i mięsne nogi

0 funt. paczka pocztowa 3,40 mk. 25 funt. węborek frachtowy 8 mk.

Holsztyński ser holenderski

treściwy, krajalny i smacz. 10 funt. paczka pocztowa 3,40 mk. 4776

Masło roślinne
(margaryna)
najlepsze z istniejąc. 9 pacz. po 1 funcie 6,12 mk.

Nord. Vesandhaus Kiel.

Wiele pieniędzy

każdy kupiec i przemysłowiec polecając swe towary we „Wiarusie Polskim"

zarobić może

gdyż pozyska licznych now. odbiorców

Książki do nabożeństwa

poleca

„Wiarus Polski"

Ważne dla towarzystw!

Niniejszem mam zaszczyt donieść, że jak rok rocznie tak i w roku bieżącym mam jedyne zastępstwo na Westfalię i Nadrenię firmy aprobowanej przez władzę duchowną na

opłatki.

Nr. I. 2,00 mk. za 100 sztuk.
Nr. II. 1,50 mk. za 100 sztuk.

Proszę zaopatrzyć się wcześnie, gdyż w ostatnich dniach przed gwiazdką trudno podołać wszystkim zamówieniom.

Z poważaniem

Józef Danielak

Wanne ul. Dworcowa, (Bahnhofstr. nr. 128).
Telefon 2255 Amt Gelsenkirchen. 4843
Kto u mnie zamówi opłatki, otrzyma kalendarz kartkowy darmo.

Wszyscy Polacy!

kupują dziś najlepiej i najtaniej, wszelkie **instrumenta muzyczne** jako to: dudy, skrzypce, klarnety, basy, trąbki, bębny, bandonie, harmoniki, gramafony polskie płyty, **książki powieściowe,** teatralne, i do nabożeństwa, **cygara i papierosy, „Drzymałówki" z nazwiskiem, tabakę** najlepszą wprost z fabryki. Proszę żądać cenniki ilustrowane zupełnie darmo i franko dla kupców i przemysłowców odpowiedni rabat.

Proszę adresować
A. Wosik, Oberhausen Rhld. Telefon nr. 433.
Kto u mnie kupi zostaje zawsze wiernym odbiorcą.

Przy zakupnie
budzika
daję dobrze chodzący
zegar ścienny
jak obok zamieszczona rycina, strój dla każdego pokoju, zupełnie
darmo!!

Cena sprzedaży **80** f. Wystawione w oknie, także i dla publiczności zamiejscowej opłaci się podróż.

Adolf Rave, Bochum
Bongardstr. 28. Wyuczony zegarmistrz

Największy skład zegarów na Bochum i okol. Proszę obejrzeć moje okna wyst.

Warsztat reparacyjny
pędzony siłą elektryczną. 4557

MEBLE

i kompletne wyprawy

poleca

za gotówkę na dogodną odpłatę najtaniej

Jan Kwiatkowski i Ska.

Recklinghausen-Süd, Bochumerst 115.
Gelsenkirchen, Weidenstrasse 2
(przy głównym dworcu).

Cenniki wysyłamy odwrotnie darmo i franko:

Wielki browar

poszukuje na obwód Recklinghausen-Süd. Röllinghausen-Suderwich

dzielnego handlarza piwa butelkowego

który byłby w stanie stawić kaucyę. Oferty pod nr. 4823 do adm. Wiarusa Polskiego.

DOM

masywnie murowany, w Grodzisku, zaraz przy dworcu, do tego 30 prętów ogrodu, jest od zaraz na sprzedaż przy wpłacie 2000 mk., dzierżawy rocznie 350 mk. Oferty do adm. Wiar. Pol. pod nr. 4842.

Zegarki i biżuterye, łańcuszki, pierścionki, bransoletki itd. po cenach nadzwycz. wysyła wprost konsumentom. Przepyszny katalog 400 stron zaw., w niemiec. języku darmo i franko.
Lyra-Werke 8190
Hermann Klaassen
in Prenzlau, Postfach U 749.

Dodatek do nr. 267 Wiarusa Polskiego

Bochum na sobotę, dnia 18 listopada 1911.

Licht-Spiel-Haus
„ZUR FLORA“
(W. Marzina). **Wanne** (W. Marzina).

Teatr żywych fotografii.

Zwiedzający kinematograf Licht-Spiel-Haus mają wolny wstęp do ogrodu i na koncert.

PROGRAM:
od 18 do 20 listopada 1911.

Sensacya! Sensacya!

Złote wesele
Wzruszający dramat wojenny z życia.

Ofiara gry. Śliczny amerykański dramat.

Obraz graj. **„Wycieczka pensyonarek“**

Little Hans w nowem ubraniu
humorystyczne.

Sztuczki czarodziejskie i objaśnienia.
Interesujące.

Tontolini szuka posady komiczne.

Niańka dramat.

Operator kinematograf. humoryst.

Książki o sprawie „robotniczej“

powinny się znajdować w bibliotece każdego towarzystwa i w domu każdego światłego rodaka. Szczególnie zasługują na polecenie:

Hitze ks. dr. Kwestya robotnicza i dążności do jej rozwiązania. Cena 3 mk. i 20 fen., z opr. 4 mk. Koszta przesyłki 30 fen.

Horowicz. Prawdziwy katechizm polskiego robotnika. Cena 50 fen. z przes. 60 fen.

Kantatek ks. dr. Obowiązki społeczne i narodowe. Cena 60 fen. z przes. 70 fen.

Klein. Religia i rewolucya socyalne-demokratyczna. Cena 50 fen. z przesyłką 60 fen.

Niemdale próby państwa socyalistycznego 30 fen. z przes. 40 f.

W kwestyi wychodźtwa polskiego. Cztery rozprawy. Cena 1 mk. z przesyłką 1 mk. i 20 fen.

Hammerstein. Sprawa robotnicza wobec wiary i społeczeństwa. Cena 1 mk. z przes. 1 mk. i 20 fen.

O umowie taryfowej między pracobiorcami i pracodawcami. Cena 20 fen. z przes. 25 fen.

Socyalistyczna uczciwość w walce z przeciwnikami. Cena 10 fen. z przes. 15 fen.

Zamówienia pod adresem:
„Wiarus Polski“
Bochum, Maltheserstr. 17.

Dom towarowy H. Lewinnek

Eickel-Holsterhausen
Dorstenerstrasse 245

Nadeszły we wielkiej ilości i wyborze

wszelkie towary

na sezon jesienno zimowy

i upraszam o łaskawe odwiedzenie mego składu. Każdy kupuje u mnie po ściśle stałych, rzetelnych i tanich cenach oraz obsłużony zostanie z należną grzecznością i w polskim języku.

H. LEWINNEK

Eickel-Holsterhausen.

Skład towarów manufakturyjnych, krótkich, białych, wełnianych i konfekcyi.

Gwiazdka na obczyźnie

Sztuczka teatralna w jednym akcie

napisana przez Józ. Chociszewskiego. Występują 3 osoby, nadaje się więc bardzo do przedstawienia podczas uroczystości gwiazdkowych
Cena 25 f., z przysyłką 30 f.

Adres:

Wiarus Polski, Bochum.

H. Sibilski

Bochum

ulica Maxstr. 15, niedaleko kościoła św. Antoniego

Księgarnia, skład papieru
zeszytów i artykułów do pisania.

Oprawa obrazów
we własnej pracowni.

Skład cygar i papierosów.

Agentura „Wiarusa Polskiego“,
„Ojczyzny“
„Tygodnika Maryańskiego“

4232

Tanie czeskie pierze!

1 funt szarego, dobrze dartego 1 mk. Ia półbiałego 1.30 mk., białego z puchem 1,70 mk., 1.90 mk., śnieżno białego najlepszego 2.70 mk 3.40 mk.; **1 funt** pierza białego z puchem, niedartego 2.— mk. 2.30 mk. Najlepszego (Kaiserrupf) 2.50 mk. 3.— mk. Wysyłka bez cła za zaliczką od 10 funtów franko. Wymiana dozwolona. Za nieodpowiadające zwracam pieniądze. Cennik obszerny darmo.

S. Benisch w Deschenitz No. 972 (Böhmen).

4326

Szanownym Rodakom polecam czysto polski specyalny

interes krawiecki
i skład sukna.

Nowości jesienno-zimowe już nadeszły. **Ubiory na miarę** już od **45** mk. **Paletoty** od **40** mk. **Spodnie** od **12** mk.

Tomasz Pietrowski
Essen, przy ul. Grabenstr. 97

Nowości

rozmaitych kapeluszy i czapek dla panów i chłopców, krawatek, parasoli, rękawiczek, bielizny i wszelkie artykuły męzkie po umiarkowanych cenach.

Staranne wykonanie wszelkich czapek we własnej prac.

poleca łaskawym względom szan. Rodaków. 4628

Leon Radzimiński, Wanne (Bahnhofstrasse) **ulica Dworcowa 142**

naprzeciw kościoła kat. naprzeciw kościoła kat.

Hurtownie! **Pocztówki** Bez konkur.!

dla odsprzedających z drugiej ręki.

Pocztówki polskie narodowe, miłosne itd.
gwiazdkowe i narodowe
od najtańszych począwszy. 4816

Powinszowania

w różnem wykonaniu w wielkim wyborze.

Wzory wysyła się przez zaliczkę pocztową kol. za 5—6—8 mk. odwrotnie.

Pierwsza poznańska fabryka pocztówek i powinszowań

Antoni Fiedler, Poznań

ulica Długa nr. 11.

Oj bolą nogi bolą,

gdy się chodzi w niewygodnych trzewikach więc idźcie po obuwie do polskiego składu szewskiego

Bronisława Roszaka

Wanne, przy ul. Dworcowej 116

(Bahnhofstr.) za kościołem katolickim.

Olbrzymi wybór eleganckiego obuwia dla panów, pań i dzieci. Mocne obuwie do pracy dla górników i hutników. Warsztat reparacyjny na miejscu. Specyalność: buty sokole i trzewiki do ćwiczeń. Szan. Rodaków proszę o poparcie. (3790)

Wszelkie nowości na jesień i zimę nadeszły.

Wielkie korzyści każdemu kupcowi i przemysłowcowi

przynosi abonowanie

„Kupca“

największego polskiego organu handlowo-przemysłowego.

Każdy zeszyt zawiera 40 do 56 stron druku z ilustrac. Wielki dział patentów i wynalazków. Abonować można na każdej poczcie za 1.50 m. kwart. „Kupiec“ Posen ist eingetr. in der Zeitungspreisliste unter U polnisch.

Na życzenie chętnie wysyłamy egzemplarze na okaz.

August Gewehr w Wanne-Bahnhststr. 97. Bochum, Hellweg 1, Holsterhausen. Art. dla rekrutów podług przepisu. Na całe garnitury 10 procent rabatu.

Altenessen

Ph. Paul fotograf i kinematograf.

Bruckhausen

E. Neuenhoff, piece, pralnie, masz. do sz. Kais. Wilhs. 5a

E. Strehlau, Lehnhofstr. 15, wyprz. z pow. przen. int. na Kais. Wilhelmst. 75. t. cen.

St. Łukowczyk, krawiec męzki, Grünstr. 3.

Jak. Stawujak, Albrechtst. 89 kraw. męz., dobr. krój, tan.

Bochum

Ludw. Brun, Grosse Beckstr. 6, instr. muz., fajki, laski, portmo. itd., najtan.

Brinkmann

Największy i najstarszy interes obuwia Ob. Marktstr. 14

Art. Müller Hamb. dom inpo. Najt. źródło zakup. wszelk. tow. spożywcz.

W. Braukämper Bongardt nar. ulic. vor. Ströttinq Nast. spec. interes w miejscu wina, likiery i wszelkie gatunki win.

Partiewarenhaus, Brückstr. 18. obuw; konf; art rob.

Chr. Droste handel skór Brückstr. 23

UNION kołowce, mu- Brückstr. zyczne apar; polskie płyty (na odpłatę)

H. Kramcher, zegarki i tow. złot. Friedrichst. 20

Brunz rest., Castroperstr. 218

A. Schäfer, zeg. Gr. Beeckstr 17

Pijcie Piwo Schlegel

Karl Fries fonogr. i płyty Bergstrasse 8.

Wódki, likiery, wina w szklankach, w kubkach i butelkach. A. Janzik, Maarbrückerstr. nr. 12

Zum Wacholderhaus

restauracya i gorzelnia, A. Kappert, Alleestr. 64 poleca Ia wódka ltr. 80 f; butelki i baczki w wszel. wiel. na życz.

Humboldt-Drogerie Eugen Schuh

Rob. Rose Victoriastr. 7. Destylacya, wyszynk piwa.

Otto Ebert wódka w butelkach

tow. kolon. i tłusz; Altermarkt

Pijcie Friemänner

z jabłowc. przenal. żytniówkę.

Bottrop

Wielki wybor. Stale 100 kołowców i masz. do szycia na składzie, masz. do prania i wyżdym. Głów. int. Horsterstr. 88 filie: Essenerst. 3 Kirchhellenst. 3

Wilh. Gärtner, zeg. i tow. złotn., Pferdemarkt

Spec. zakl. podbijania zelówek **Fortschritt**, Essenerstr. 19. Skórę p. n. c.

B. West Hochstr. 31 korzyst. źródło zakupna zegarów, towarów złotniczych, binokli.

Ernst Trifftterer zegarmistrz Essenerst. 9

August Schmitz, księgarnia Essenerstrasse nr. 23.

Drog. Kniekenberg, pol. usług

Buer

Löwen Drogerie Wilhelm Leibeck

Essenerst. 10b. Polsumerstr. 192. Art. drog; farby, wina, lik: artyk. d. chorych

Casparius, Hochstr. 1. Sprzęty domowe i kuchen. b. tan.

Meble! Meble!

kupicie najt. za got. albo na odpł. tylko w wielk. domu mebli Hilsenrath, Essener- Meble! Str. 51 Meble!

Gebr. Woltf tow. kolon. Essenerst. 77

Wilh. Spans cygara, papier; tabaka

Borbeck.

Strüssmann Marktstr. 6, skóry i tow. skórz., maszyny d. szycia

Zakład fotog. **B. Schmidt** Niederstr. 25, przy dworcu

Duisburg-Beek-Laar

Strothe, restaur. L. Kaiserstr.

W. Wünsche, restaur. Laar

naroż. Arndt i Werthstr.

Erkens restauracya i kinematograf Beeck, Kaiserstrasse 217

J. Jansen restauracya Laar a.d. Kirche

W. Paus, restaur. Kaiserstr.

Dellwig.

Bitzges, obuw., Sternst 1a

Heinr. Kürten, zegarmistrz i złotnik, Grünstr. 50.

H. Keyenburg, sprzęty domowe i kuch., Grünstr. 67a

Dieckmann, skład trumien i grabarz, Grünstr 50.

H. Küchelmann, skład mebli, Grünstrasse 54/56.

Dinslaken.

R. Stammen Duisburgerstr. 39. Z powodu przebud. 10-20% rab.

Germania-Drogerie Willy Kühn, Neustr. 2a.

Schwan W., warsztat repar. obuwia, Bahnstr. 7.

Castrop

Pijcie „Sport" likiery ziółkowe

Dr. Grafe meble, sprzęty wyśc., trumny

Hugo Israel, zegary, tow. złotn., Zeche Gr. Schwerin

Hirsch hand. świn, Zeche Graf Schwerin.

Fritz Reinecke, par. piek. dost. wszelk. gat. chl. wdom

Essen

Wódki i likiery detalicznie Gustav Koru, Brinkstr. 4 ob. Coloseum p. pl. Kopstadp.

Albert Hünebeck

Grabenstrasse 106.

(przy Viehoferplatz.)

Polska usługa!

Zważać na firmę i numer. Odpłata dozwolona. Warsztat reparacyjny.

Eickel

Engel Drogerya farby i spirytuozy.

S. Baum Ubrania dla panów chłopców i robotn.

Bernh. Frye Dom obuw. tylko Kaiserstr. 1.

Fr. Knop, zegary tow. złotn. pierscionki ślubne dobre i tanie.

Klinscha księg. właśc. M. C. Wolf. opr. obr.

A. Metzler kapelusze czapki parasole laski.

Pijcie Bönnebrucha żytniówkę Eickel.

A. Niewöhner tow. manufakt. dla pań i panów — konfekcya ubrania zawodow; wyprawy.

Eickel II.

Cent. drogerya handel wina

Frye, dom. ob. Holsterhausen

Eving

Spirituosenkummer.

Max Cohen, towary manufakturyjne i kolonialne.

Tad. Malinowski, restaurac.

Gladbeck

Wolfslast Kaiserstr. 15 Najtańszy i największy int. kolonial.

J. Schwarte meble, trumny Zwecklerstr. 1

Messa dom obuwia

Föhringer, Hochst. nr. 25, kapelczap; parasole

Zum Adler kapel., czap., bieliz. Renforterstr. 12

Fr. Turowski tapet. farby. Hochstr. 19

Albring Th. tow. żelazne sprzęty. domow. i kuch. Spec. narzędzie i żelastwo do budow. Wyżdżymacz. pral. magle.

Zwillenberg Pol. usługa konfek. dla pań i robotników manufaktur. i obuwie.

Schmidtz Drogenhaus

13 Kaiserstrasse 13

Bandaże handel wina.

Otto Glörfeld handel skóry Kaiserstr. 42

Fr. Kerstholt naprzeciw urzęd. gminy garder. dla pan. i chłopc. wykonan. podług miary.

Gelsenkirchen

J. Pokerski, k. męzki, Nordstr. 45

H. Schiller, t. kol. Bochumerstl 32

W. Hulla, zeg; t, złot. Bochumst. 8

Somplatzki ubiory na miarę Schalkerstr. 50

Ernst Stratmann specyaln. inter. masła jaj, kawy, tow. tłuszcz. fil.: Wanne, Eickel, Hessler Rotthaus; Bottrop, Röhling

Dehne & Sopp

Bahofstr. 8 przy Neumarkt. tow. krót; wel; b.

Misiak, h. skór, Bochumer. 116

Hohmann skład skór Kirch str. a. Neumarkt.

Meble kupicie za gotówkę i na odpłatę w Gelsenkirch. najlepiej u

J. Silberpfennig, Nachf.

18 Alter Markt 18

Rob. Schaaf, Bahnhofstr. 66, towary stalowe, broń.

Gelsenkirchenska centralna hala mięsa, Heinrich Weber Kirchstr. 29, ff. towary mięsne i kiełbasy.

Herten

M. Seidemann, Ewaldstr. 4. Dom obuwia i konfekcyi.

B. Muhs sprzęty dom. i kuch. wszystk. żelastwa.

Hamborn-Marxloh

Arn. Pollmann

poleca sprzęty domowe wszelkiego rodzaju.

Pijcie piwo butelkowe i napoje bezalkob. Marxloher Eiswerke G. m. b. H. Neumühl, Piwa browaru Staud era.

W. Schmidt, kapelusze, parasole, bielizna, Weselerstr. 21

H. Dalinghoff, zegarki, towar. złotnicze, Weselerstr. nr. 23

Towary stalowe i broń, E. Schwarte, Kaiserstrasse 307

Niehsena restaurac. i sala K.-Wihlmstr. 247

Ameryk. dentysta

A. W. Bostüner Weselerstr. 78

Rest. Rosendahl Weselerst. 98.

Karl Deneke handel ryb Kaiser-Wilhelmstr. 250 i Weselerstr. 94

Dąbrowski Dom obuwia Marienstr. 6.

Gerh. Driesen, skład resztek Hagedorns 45

Adam Sloma, kraw. Bergstr. 2a

A. Hüser skład resztek Kaiser-Wilhst. 302

Warsztat szewski „Schonia"

Gebr. Jülich Kaiser-Wilhstr. 248 i Weselerstr. 38.

Ferd. Koch fotograf Kaiser Wilhelmstr. 291

Hülsken rzeźn. Halfmans. 51

Hamborn.

W. Schmitz zegarmistrz Rathhausstr. 6.

Herne

B. Kuhr, zakład dentystyczny, Behrensstr. 3.

Cosmann Bahnhofstrasse 69 kapelusze damsk.

Möllera restaur. Ludwigstr 64

lokal 8 polskich Towarzystw

Langenbach' f. par. Bahnhst. 44

Ludwig Brun

Bahnhofstr. 82, kapelusze męz; biel. parasoli, krawat.

E. Husemann'a

lak błyszczący, farby, olej sic; pend t. v. d. Heydtstr 67

Jos. Zita handel skóry Bahnhofstr. 107

Deutsche-Fahrrad - Industrie miej. sprzed.: v. d. Heydstr. 6

Kol. Kosum v. d. Heydtstr. 3 Bahnhofstr. 5.

Padberg hand. skór Bahnhst. 10

Fr. Kraft, fotograf, Bahnhofst. 27

B. Schluckebier, kapel. „ 49

Drogerya Knittlepper hygieniczne artykuły, Bahnhofstrasse 82

Ed. Lobeck, rest. Neustr. 67

H. Pieper, restauracya, Neustr.

Drog. Schillera, Strünckedst 72

Żądajcie wszędzie piwa **Bürgerliches-Brauhaus, Herne.**

Adolf Brune fabr. chleba składy

Wilhelmstr. u. Neustrasse.

Horstermark.

J. Lückmann, handel skór Markenstrasse 21.

Meuwsen W., zegary, tow. złotnicze, Markenstrasse 25

Kleier H., Markenstr. 27, sprzęty dom. i kuchenne.

Langendreer

Fritz Gerards. Schulst. 21a.

Lütgendortmund

Centralny hotel Specht!

Weinberga tow. Manufaktur.

Wilshaus, cygara i kapelusze

Plazikowski, zegarki, tow. złotn

Gebr. Kaufmann, manufakt.

G. Hösche skład skór Wilhelmstr. 16

Gronenberga skład obuw.

Otto Mess, Kawa i masło

H. Grône Ww. zeg. tow. złote

C. Siecke meble i piece Oespelerstr. 56

Lorenz, dom obuwia.

Linden

B. Schiller restauracya Königstr. 61.

Bulmke

Geschw. Giese tow. krótk., bial. i wełnia. Ubrania rob. Wannerst. 82 vis à vis kat. k.

S. Kutsch, dom obuwia warsztat reparacyj. Wannerst, 96 u. Bismarkstr. 148.

Marten

Stahlhoff, towary żelazne

Mülh.-Styrum.

Gumienny Mülheimerst. 166, krawiec męz., el. ubr., dob. krój. tan.

Mengede

L. Baum Sohn dom zakupna manufaktur. i konfeck.

Jäger Schuhwarenhaus

Rud. Richter, stroje, tow. białe, krótkie i wełniane.

Emsinghoff tow. manufakt.

Wilh. Stöber zegary, t. złot.

Middendorf drog. pol. likier

A. Drucks piece i kominki, koł. masz. do sz.

Neumühl.

Buschmann H., art. drog., farby, Holtenerstr. 194.

Katernberg.

Wilh. Bremken, Mittelstr. 4, wykr. skóry, aparaty muz.

J. Heeck, Kirchstr. 33, kapelczapki, parasole, bielizna.

Osterfeld

Mendlicki, dom zak. Bahnhofst.

J. B, Gintrowski, fryz. „ 14

B. Neuheuser, kapel. i parasol.

R. Działoszyński kraw. męz. dob. k. i tan. cen. Hauptstr. 70

Gerh. Peters sprzęty dom. Haupstrasse.

Wilh. Kalveram rest. z. Tonhalle Sterkradstr. 34, naj. lokal zabaw. dla urocz. bilkręg. strzelnie. Pols. likier.

J. Jur krawiec Hauptstr. 61.

Penitka, war. szew, Wallstr. 2

Fr. Piotrowicz, Kraw. Ubran. dobrze i tanio. Hauptstr. 1

Wagners, dom ob. Emscherstr. 2

Oberhausen

M. Vogelsang, farbiarnia i chem. pralnia. Filie wszędzie.

Bäumer & Cie. zegary towar. złotn., wyprzedaż z powprzeprowadzki p. znacznie zniżonych cenach.

Rest. Musch, Falkenstein. 80 sala dla wesół i zabaw. Dzienne świeże muszle.

Rest. z. schwarzen Diamanten

H. Köller Alstadenerstr.

Skład kol. i perek najt.! Zast.: Fr. Noskowicz, Kirchweg 131.

Rest. „Kühl. Keller" (Berl. Hof)

Winterbergs rest. zast. Klapdor ff. piwa, pols. lik. Essenerst. 80

Lois Brand Marktstr. 9 zegarki i toary złotnicze

Pet. Möller, restaur. Roonstr.

Schneidera

dom konfekcyjny i obuwia Marktstrasse 14 jest największym i najtańszym domem specyaln.

Ferd. Eisenhuth, zegary i tow złote Knappenmarkt 122

F. Merfeld restauracya Nordstr. p. cm,

Wilh. Fischer rzeczy robot. Kirchweg 21

Albert Flesch restauracya Knappenmarkt

A. Westermann rest. z ogr. zab. dla dzieci Lipperhaideb.

Magazyn kapeluszy „Zum Brücktor". Biel., parasole, krawatki artykuły męzkie.

Bürghal. rest. Mühlheimst. 41.

Hillebrand obuw. Kirchw. 132.

Diederichs cyg. Mühlheim. 33

K. Kisker, rest. Alstadst, 41

Dom import „Columbia" Julius Eggert

Kirchw.. u. Heidstr. Ecke

J. Kisker, rest. ogr. sala d. w. użytk. Dümptenerweg 65.

Frąckowiak, Ulandstr. 79. Kraw. męzki, modny krój tanio

Krebbers „Artilleriefeuer" pijcie! Polskie biurko, Friedr. Karlstrasse 20.

Poln. Restaurant Ch. Weber Zast.: J. Jurczyk pol. wielką salę do urocz. Duisburgstr 418

A. Kopański, Mellinghoferst. 8 kraw. mez. mod. krój, taniocha.

J. Hermannsa trzewiki są najlepsze.

Hombruch-Barop.

Karl Adolf Blome

manufakt. tow. modne dla panów i chłopców.

Max Kadler, zegary, tow. złotnicze, kołowce fonogr

Rauxel-Habinghorst

Fr. Quinkenstein Ww. Polskie chustki i powłoki. Najw. wybór po najn. cenach

O. W. Schulte-Rauxel

Kornbrantwein-Brennerei, Rauxel.

F. Felker zegary, t. złotn. Kronprinzenst. 80

Holtmann droger., farby, wina, likiery

Hein. Lefin kapel. czapki, paras; krawat.

Neuhaus zegary i tow. złot. Naj. warsztat rep.

Kleinalstede Korn gorzelnia.

Recklinghausen

H. Olszanka Kunihertistr 7. Kapelusze,

czapki, tow. kożuszkowe

A. Breuing

zegarki, tow. złotnicze

Warsztat. rep; okulary, binokle

Radę i pomoc w wszystkich chorobach udz. Fr. Brinkmann, Martinistr. nr. 13, w poniedziałek i czwartek.

Recklinghausen-Süd

E. Kiefer kraw. m Bochumst. 156

Jos. Ungru najw, i najstarszy skład kapeluszy

Heinr. Reher **obuwie** 3 Marienstr. 28

R. Hammermann Marienstr. s przed.

zegarki i pol. pierścionki n.

Berning, zeg. t. zł. Bochmst. 125

Józef Salomons dom tow. modnych

manufakt; konfekc. obuwia

Georg Weber interes mebie, własny

warszt. Cen. najtańsze, na kredyt. König-Ludwstr. 16

Rohlinghausen

Drogerya Kleffmann, farby, spirytuozy, wina, cygara,

Dom obuwia Karol Hahne

A. Lohmann, tapet. zabawki

Jos. Schmidt, piece, kominki.

Sommer & Co; tow. manufak

Steele.

Szwajcarski skład zegarów

Th. Huckert Nast. H. Feldmann, w. rep.

Schonnebeck.

Schonnebeckska fabryka chleba H. Schwenker.

Wanne

Gebr. Wolff, towar. kolonialne

Nizkie ceny!

Polska usługa!

Choroby kobiece, kamien. żółc., reumatyzm, choroby dziecięce leczy z powodz.

W. Sagenschneider,

Göbenstr. 120, p. gimnaz.

A. Kiestadt, g. męz. Bahnhst. 119

C. Oldenbürger u. Glaspassage 3, tapety, farby.

W. Spiekermann, zegary, tow. złotn. Bahnhofstr. 174.

W. Lages, zegary, tow. złotnicze, Bahnhofstrasse 137

W. Korbmacher, kapelusze, czapki. Bahnhofst. 21

W. Weindorf kagel., czapki u. Glaspassage

Kalsbacha miejsca sprzedaży

tow. kolon. i tłuszczowych, spec, margaryna stołowa. Interesa w wszystkich miejscowościach.

A. Spickermann, meble, Bahnhofstrasse nr. 178

Rosa Blank Wanne, dom zakupna tow. manufakturowych, strojn. — Towarów białych, we nianych ubrań robotniczych.

Towary łokciowe, chustki garderobę do pracy, ubior. dla chłop. kupuje się bardzo tanio u

Leona Żychlińskiego

Kolejowa ulica 132

Waffenscheidt

H. Ophoff Oststr. 13. Spec. inter. dla ubrań dla panów i chłopców i garderoby zawodowej.

Jak. Keuthen, Oststr. 30. kapelusze, czapki, parasole, kożuchy.

Witten.

Br. Köhler zastępca naturalnej methody leczenia Thure Brandt.

G. Becker, Nachf. Hauptstr. 14 zegarki. towary złotnicze, binokle.

Gebr. Alsberg, konfekcya manufakt. i wszel artykuły obsa.

Dortmund

Gesch. Levy Münsterst. 10. Oesterholst. 72

Schöninga

homeopt. prakt. lekars. Dortmund, Balkenst. 18

Bösinga Homeopat. Wissstr. 20

Kuracye podług praktyki

Polecamy naszą lubian

Signal Margarine

którą otrzymać można u naszych znanych wozów, w znanej dobr.

Margarine-Handelsgesellschaft G. m. b. H.

Münsterstrasse nr. 157

E. Pathe, dentyst., z Atelier Westenhellw. 77 I. p. k. S. P.

Volkshaus, Alsenstr. 1 właśc. H. Brockschmidt Wwe. lokal związkowy ff. piwa Hansa czysta żytniówka ff likiery, sala dla zebrań i we.

Photographie des Nordens Münsterstr. 27.

Tanie ceny. Polska usługa

Emil Schulte zeg. tow. złotn Osterholz u. Courlerstr. Ecke

K. H. Kipper

Destylacya, fabr. likworów. Wyszynk i lokal sprzedarzy. Heiligegartenstr. 31.

G. F. Baecker handel win. Münsterstr. 77

Dostawca kas chorych.

Gorzelnie

Pijcie Kolker Korn

tylko z żyta i słodu bez drożdży sporządz.

L. Schulte-Kemna

gorzelnia żytniówki. Leithe b. Wattenscheid.

Pijcie Adelkampa „Wacholder"

Piekarnie.

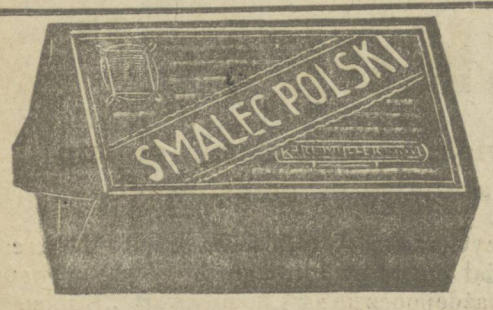
Eickelska fabryka chleba

Carl von Hören, właściciel Fr. Brinkmann, wszelkie gatunki chleba.

Piekarnia „Pod Koroną"

Klemens Stahlmeyer.

Buer w West.

jest do nabycia w wszystkich składach kolonialnych. Gdzie smalec ten zaprowadzony nie jest, prosimy zwrócić się do jeneralnego zastępcy:

Maks. Krystkowiak Steele n. Ruhrą.

Wychodzi 3 razy tygodniowo.

Gdzie będziemy zakupywali?

W domach towarowych, które polecają się w tym spisie źródeł zakupna.

Firmy te polec. się Szan. czytelnikom

Powołujcie się przy zakupnach na naszą gazetę.